

**АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ**  
КАМУ ПАТРЗЫНЫ НОВЫЯ РАЗМЕЖАВАЛЬНЫЯ  
ЛІНІІ У ЕВРОПЕ? 2 стар.

**НА СЛЫХУ**  
СПРАВА АБ БЕРЫЛАХ 2 стар.

**ШМАТГАЛОСЦЕ**  
ПАД БЕЛЫМ КРЫЛОМ. НАТАТКІ ВІКТАРА МАЦЮШЭНКІ АБ  
УСЕБЕЛАРУСКІМ ФЕСТИВАЛІ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР 3 стар.



**НАВІНЫ З АРХІВА**  
ПІСЬМЫ Янкі КУЧАЛЫ ДА Паўла ТЫЧЫНЫ 4 стар.

**ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА**  
"ЖЫЦЦЕ І ВЕРА" 5 стар.

**ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ:**  
ІЗРАІЛЬ, УКРАІНА 6 стар.



**ДЭБЮТ**  
ДЗЯУЧЫНКА,  
ЯКАЯ РАЗНОСІЦЬ СНЫ 7 стар.

**СЛУХАЙ СВАЁ**  
НА НЕБА БЕЗ БІЛЕТА 7 стар.

**УРОКІ ДЗЕДА УСЕВЕДА: АГАРОД** 8 стар.



**АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА**

**РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ**

**Голас Радзімы**



Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

3 ліпеня 2002 года, № 27 (2793)

Цана 142 рублі

E-mail: golas\_radzimy@tut.by

**хроніка жыцця**

**УРАД ПАДВОДЗІЦЬ ВЫНІКІ**  
*Прэзідыум Савета Міністраў падвёў вынікі работы народнай гаспадаркі Беларусі за 5 месяцаў.*

Валавы ўнутраны прадукт склаў за гэты час 104,3 працэнта, павялічылася вытворчасць прадукцыі сельскай гаспадаркі, узраслі рэальныя грашовыя даходы насельніцтва. Але калі гаварыць аб агульных лічбах, з 16 асноўных паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны выкананы толькі 8. Тым не менш, як лічыць кіраўнік урада Геннадзь Навіцкі, па выніках першага паўгоддзя сітуацыя не пагоршылася, ураду ўдалося палепшыць справы ў шэрагу галін. Гэта тычыцца, у першую чаргу, прамысловага сектара эканомікі. За 5 месяцаў тут выраблена прадукцыі на 3,1 працэнта больш, чым за адпаведны перыяд мінулага года.

**УРОКІ МАРЫЮ ХІГАОНА**

У сувязі з чэмпіянатам Еўропы па каратэ—до, які адбудзецца ў Мінску ў верасні 2002 года, у нашу сталіцу прыбыў шэф-інструктар, старшыня Сусветнай федэрацыі годзіо—ру каратэ—до, уладальнік 10—га дана (вышэйшага) Марыю Хігаона. Ён правёў семінар і паказальную трэніроўку сярод спартсменаў і інструктараў краін СНД.



НА ЗДЫМКУ: уладальнік вышэйшага 10—га дана каратэ—до Марыю ХІГАОНА.

**ЗАРОБКІ ПАВЯЛІЧЫЛІСЯ, АЛЕ НЕ ДЛЯ ЎСІХ**

Паводле звестак Міністэрства статыстыкі і аналізу, за мінулы месяц сярэдня зарплата ўзрасла ў Беларусі на 2,7 працэнта і склала 183 735 рублёў.

Найбольш значна павялічылася аплата працы работнікаў страхавання, якія ў сярэднім за май атрымалі каля 300 тысяч рублёў. Заробкі ў гандлі і грамадскім харчаванні ўзраслі на 6,8 працэнта, у

ахове здароўя — на 5,5, культуры — 5,3, адукацыі — 4, саўгасах — 3,8. Пры гэтым рост заробкаў быў адзначаны не паўсюль. А ў жыллёва-камунальнай гаспадарцы, банках і па лясной гаспадарцы яны нават знізіліся.

**ЗВАНІЦЕ, КАЛІ ЛАСКА!**

*Новую паслугу — "Беларусь Дырэкт", прызначаную для званкоў у Беларусь з іншых краін свету па Сервісных тэлефонных картках, набытых дома за беларускія рублі, — уводзіць рэспубліканскае аб'яднанне "Белтэлекам".*

Да апошняга часу карыстацца Сервіснымі тэлефоннымі карткамі можна было толькі на тэрыторыі Беларусі. Цяпер жа ў беларусаў, якія збіраюцца за мяжу, з'явілася магчымасць загадзя аплаціць будучыя званкі на радзіму. Акрамя таго, тарыфы на міжнародную тэлефонную сувязь у большасці еўрапейскіх краін значна вышэйшыя за тарыф "Беларусь Дырэкт", які складае 532,8 беларускага рубля за хвіліну.

**БЕЛАРУСКАЯ ПІМНАЗІЯ**

*Новая гімназія з навучаннем на беларускай мове адчыніць свае дзверы 1 верасня ў Мінску. Яна з'явіцца на базе сталічнай школы № 23, якая знаходзіцца на праспекце Францішка Скарыны. Зараз ідзе набор жадаючых вучыцца ў гімназічных класах.*

Як стала вядома "Голасу Радзімы", цяпер у Мінску існуе 11 беларускамоўных школ. Каля 8 працэнтаў сталічных школьнікаў выказалі жаданне атрымліваць веды на роднай мове.

**"НАДУЎ" АМЕРЫКАНЦАЎ**

*Супрацоўнікі мінскай міліцыі ўстанавілі факты махлярства 24-гадовага жыхара сталіцы.*

Працуючы праграмістам і выкарыстоўваючы камп'ютэрную тэхніку, ён з кастрычніка 1999 года па красавік 2000 выкраў камплектуючыя дэталі на суму больш як 57 тысяч долараў з чатырох замежных фірм, размешчаных на тэрыторыі Злучаных Штатаў. У сувязі з гэтым узбуджана 20 крымінальных спраў, а сам праграміст пакуль адпушчаны пад падпіску аб нявыездзе. Дарэчы, Крымінальным кодэксам Беларусі прадугледжваецца адказнасць за адпаведнае злачынства ў выглядзе пазбаўлення свабоды на тэрмін ад 6 да 15 гадоў.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

**актуальна**



**НА БЕЛАРУСІ СВЯТА**

*Дзень Незалежнасці Беларусі, безумоўна, самае галоўнае свята краіны, якое з'явілася напрыканцы ХХ стагоддзя.*



Пачынаючы з 1997 года, Дзень Незалежнасці краіны святкуе 3 ліпеня. Менавіта гэты дзень лічыцца днём вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў.

Рашаючы крок да самастойнасці Беларусь зрабіла ў 1990 годзе, калі Вярхоўны Савет БССР прыняў Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце і незалежнасці. Годам пазней, пасля распаду Саветаў Саюза, беларускі парламент дэ-юрэ і дэ-факта замацаваў дзяржаўны суверэнітэт Рэспублікі Беларусь. А галоўная плошча краіны, куды выходзяць вокны дэпутацкіх кабінетаў, перамяніла сваю назву і стала называцца плошчай Незалежнасці (верхні здымак). Зараз тут вядуцца вялікія будаўнічыя работы, і хутка гэты куток беларускай сталіцы будзе не пазнаць: з'явіцца падземны гандлёвы цэнтр, палепшыцца рух аўтатранспарту, а сама плошча будзе мець больш прывабны, еўрапейскі выгляд.

Свята Незалежнасці па традыцыі шырока адзначаецца ва ўсіх кутках краіны. Як паведамлілі карэспандэнту "Голасу Радзімы" ў Мінгарвыканкаме, сёння раніцай будуць ускладзены кветкі і вянкы да абеліска Перамогі. Удзел у гэтым мерапрыемстве прымуць кіраўнікі ўсіх галін улады, замежныя дыпламаты, акрэдытаваныя ў Беларусі, прадстаўнікі грамадскіх, ветэранскіх арганізацый, царквы. А ў 10 гадзін на Кастрычніцкай плошчы адбудзецца ваенны парад. Завершыцца парад спартыўна-маладзёжным шэсцем.

У кожным раёне сталіцы сёння пройдуць святочныя і спартыўныя мерапрыемствы, дыска-тэкі для моладзі, адбудуцца выступленні майстроў мастацтваў. А на стадыёне "Дынама" (ніжні здымак) адбудзецца грандыёзнае спартыўна-мастацкае свята. У яго праграме — матч футбольных каманд залатога складу 1982 года "Дынама" (Мінск) і "Спартак" (Масква), а таксама вялікае шоу з удзелам беларускіх і расійскіх зорак.

Святочныя мерапрыемствы пройдуць ва ўсіх рэгіёнах краіны.

Ларыса ЛАЗАР.

**ПАДПІСКА-2002**

Шаноўныя чытачы "Голасу Радзімы", каб наша сувязь не спынілася, раім паклапаціцца аб падпісцы. Нагадваем, што "ГР" уключаны ў падпісныя каталогі Беларусі, Літвы, Украіны, Казахстана, Таджыкістана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі. У іншых краінах лепш аплаціць атрыманне штотыднёвіка чэкам, даслаўшы яго ў рэдакцыю. Кошт гадовага комплекта для краін Еўропы — 50, астатніх — 60 долараў ЗША.

**БУДЗЕМ РАЗАМ!**

## аспект праблемы

КАМУ ПАТРЭБНЫ НОВЫЯ  
РАЗМЕЖАВАЛЬНЫЯ ЛІНІІ Ў ЕЎРОПЕ?

Увядзенне поўнамаштабнага візавага рэжыму з Беларуссю шэрагам суседніх дзяржаў — тэма прэс-канферэнцыі, якую правёў з айчыннымі і замежнымі СМІ намеснік міністра замежных спраў Беларусі Аляксандр ГЕРАСІМЕНКА.

Перш чым адказаць на пытанні журналістаў, Аляксандр Герасіменка выклаў пазіцыю беларускага боку ў адносінах планаў увядзення поўнамаштабнага візавага рэжыму з Беларуссю шэрагам суседніх дзяржаў — Літвой, Латвіяй і Польшчай. Цяпер рэжым паездкаў грамадзян Літвы і Беларусі ўрэгуляваны двума часовымі міжурадавымі пагадненнямі 1994 года. Яны прадугледжваюць бязвізавы рэжым паездкаў для 9 катэгорый грамадзян, у тым ліку: прыгранічнага насельніцтва; членаў экіпажаў павятраўных суднаў грамадзянскай авіяцыі; работнікаў пазяных брыгад чыгункі; вадзіцеляў пасажырскіх аўтобусаў; грамадзян кожнай з дзяржаў ва ўзросце 60 гадоў і больш пры наяўнасці адпаведных дакументаў; грамадзян адной дзяржавы, якія накіроўваюцца на лячэнне ў санаторый "Беларусь" у Друскінінкі; членаў экіпажаў аўта-транспартных сродкаў (не больш за тры чалавекі), што выконваюць перавозкі грузаў; спецыялістаў, якія едуць на ліквідацыю аварыйных сітуацый на аб'ектах магістральных газавододаў і іншых катэгорый. Пасля ўвядзення візавага рэжыму па ініцыятыве літоўскага боку для ўсіх катэгорый грамадзян з 1 студзеня 2003 года неабходна будзе папярэдняе атрыманне віз, прычым без якіх-небудзь выключэнняў.

Латвія. З 1993 года па ініцыятыве латвійскага боку ўстаноўлены візавы рэжым паездкаў грамадзян двух бакоў, а ў 1994 годзе ў Мінску заключана пагадненне паміж урадам Рэспублікі Беларусь і ўрадам Латвійскай Рэспублікі аб спрощаным парадку пропуску прыгранічнага насельніцтва праз мяжу. У адпаведнасці з гэтым дакументам жыхары шэрага пасялковых і сельскай Саветаў Верхнядзвінскага, Міёрскага, Браслаўскага раёнаў перасякаюць дзяржаўную граніцу ў спрощаным парадку без віз па нацыянальных пашпартах ці іншых дакументах, якія пацвярджаюць асобу, і пры наяўнасці дзеючых пропусках. З 1 студзеня 2003 года па ініцыятыве латвійскага боку будзе дзейнічаць візавы рэжым паездкаў без выключэнняў для ўсіх грамадзян.

Польшча. Рэжым перасячэння беларуска-польскай мяжы рэгулюецца зараз двума асноўнымі дакументамі, прынятымі яшчэ ў савецкія часы. У адпаведнасці з першым дакументам грамадзяне па нацыянальных пашпартах Рэспублікі Беларусь могуць ажыццяўляць бязвізавыя паездкі ў Польшчу на падставе запрашэння юрыдычнай асобы (пры наяўнасці ў пашпарце адзнакі "АБ-службовая") або пасведчання аб запрашэнні ад прыватнай асобы, ці турыстычнага дакумента (усім вядомага ваўчара). Акрамя таго, для нашых грамадзян захоўваецца бязвізавыя следаванне транзітам праз тэрыторыю Рэспублікі Польшча. Другім пагадненнем устаноўлены спрощаны парадк перасячэння мяжы для беларускіх грамадзян, якія пражываюць у прыгранічных населеных пунктах. Гэта катэгорыя асоб можа выз-

джаць на тэрыторыю Польшчы без віз па нацыянальных пашпартах і пры наяўнасці спецыяльных пропусках пры правядзенні сумесных сустрэч і масавых мерапрыемстваў, для спаткання з роднымі, аказання неадкладнай медыцынскай дапамогі. Пераход мяжы ажыццяўляецца ў 8 пунктах спрощанага пропуску. У сувязі з намерам польскага боку дэансаваць названыя пагадненні з 1 ліпеня 2003 года візавы рэжым уведзіцца ў адносінах да ўсіх катэгорый беларускіх грамадзян без якіх-небудзь выключэнняў.

31 мая бягучага года Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь выказала афіцыйную пазіцыю ў сувязі з планами ўвядзення поўнамаштабнага візавага рэжыму з Беларуссю шэрагам суседніх дзяржаў. Беларусь лічыць, што рашэнне польскага боку па дэансацыі міжурадавага пагаднення аб спрощаным парадку перасячэння дзяржаўнай мяжы грамадзянамі, якія пражываюць у прыгранічных населеных пунктах, і намер Польшчы дэансаваць міжурадавае пагадненне аб узаемных бязвізавых паездках грамадзян дзвюх дзяржаў, як і запланаваныя меры Літвы і Латвіі па ўвядзенні поўнамаштабнага візавага рэжыму ў адносінах Беларусі, не адпавядаюць палажэнням Хельсінкскага заключнага Акта Пагаднення па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе ад 1975 года, Парыжскай Хартыі для новай Еўропы 1990 года, а таксама іншых, пазней прынятых асноватворных дакументаў АБСЕ.

"Паважаючы права кожнай дзяржавы на выбар формы ўдзелу ў інтэграцыйных працэсах на еўрапейскім кантыненте, Рэспубліка Беларусь лічыць, што любыя крокі ў гэтым накірунку не павінны весці да з'яўлення новых размежавальных ліній у Еўропе, што непазбежна прывядзе да значнага паніжэння дзелавых, навуковых, культурных і сваяцкіх кантактаў паміж грамадзянамі Беларусі, Латвіі, Літвы і Польшчы, — падкрэсліў Аляксандр Герасіменка. — Наша краіна, будучы зацікаўленай у захаванні і далейшым развіцці сяброўскіх і цесных узаемаадносін, якія гістарычна склаліся з нашымі суседзямі, гатовая ў ходзе канструктыўнага дыялога з урадамі гэтых краін вырашаць візавыя пытанні. Хацелася б таксама адзначыць, што знешнепалітычнае ведамства Беларусі было вымушана зрабіць падобную заяву па наступных прычынах. Мы заклапочаны крокамі нашых суседзяў, накіраванымі на фактычнае абмежаванне права грамадзян на свабоду перамяшчэння, што, у сваю чаргу, садзейнічае з'яўленню новых размежавальных ліній у Еўропе".

Сітуацыя ўскладняецца тым, што ў Польшчы, Латвіі і Літве пражывае значная колькасць этнічных беларусаў (у Польшчы — 320 тысяч, Латвіі — 97 тысяч і Літве — 65 тысяч чалавек), якія непарыўна звязаны перш за ўсё сямейнымі, культурнымі і экан-

мічным адносінамі з насельніцтвам прыгранічных рэгіёнаў Беларусі. Як канстатаваў намеснік міністра, да гэтага часу адсутнічае, на жаль, рэакцыя з боку вядучых еўрапейскіх структур адносна парушэння краінамі-кандыдатамі ў Еўрасаюз іх абавязальстваў у рамках АБСЕ. Рашэнні ўказаных краін ідуць уразрэз з прынцыпамі добрасуседства і супярэчаць духу і палажэнням асноватворных дакументаў АБСЕ, у адпаведнасці з якімі дзяржавы — члены АБСЕ абавязаліся паступова спрощваць і гібка прымяняць парадк выезду і ўезду, аблягчаць перамяшчэнне грамадзян па іх тэрыторыі. У прыватнасці, у Хельсінкскай заключнай Актэ па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе 1975 года гаворыцца: "Дзяржавы-ўдзельнікі маюць намер садзейнічаць больш шырокім магчымасцям ажыццяўлення іх грамадзянамі паездкаў па асабістых або прафесійных прычынах, і ў сувязі з гэтым яны маюць намер, у прыватнасці, паступова спрощваць і гібка прымяняць парадк уезду і выезду; аблягчаць парадк перамяшчэння грамадзян з іншых дзяржаў-ўдзельніц па іх тэрыторыі з належным улікам патрабаванняў бяспекі".

Больш жорсткі візавы рэжым яўна супярэчыць гэтай міжнароднай норме. З улікам вышэйзгаданага, адначасна Герасіменка, беларускі бок робіць акцэнт на тое, што праблема павінна стаць прадметам для шырокага абмеркавання ў рамках еўрапейскіх арганізацый. Неабходна правесці кансультацыі экспертаў па кансульскіх пытаннях у адпаведнасці з пунктамі 20 і 21 Дакумента Капенгагенскай нарады Канферэнцыі па чалавечаму вымярэнню АБСЕ 1990 года. Выхадам з такой сітуацыі можа стаць правядзенне кансультацый, накіраваных на пошук шляхоў вырашэння гэтых праблем, перш за ўсё ў інтарэсах грамадзян Беларусі, Літвы, Латвіі і Польшчы.

"Мы над гэтым пастаянна працуем, актыўна праводзім кансультацыі, стараемся зняць многія пытанні і знайсці ўзаемапрыемальнае рашэнне па аблягчэнні візавага рэжыму, перш за ўсё для нашых грамадзян", — падкрэсліў намеснік міністра замежных спраў. Пасля гэтага ён адказаў на шэраг пытанняў прадстаўнікоў мас-медыя. Тыя, што датычаць данай тэмы прэс-канферэнцыі, мы прапануем увазе чытачоў "Голасу Радзімы".

БЕЛТА. Аляксандр Міхайлавіч, як МЗС Беларусі ацэньвае факт павелічэння Літвой памераў консульскага збору за выдачу віз?

— Сапраўды, 4 чэрвеня 2002 года прынята пастанова ўрада Літоўскай Рэспублікі, якой устаноўлены новыя памеры консульскага збору за выдачу віз. У выніку за аднаразова дзелавыя, гасцявыя і турыстычныя візы з беларускіх грамадзян будзе спаганяцца 15 долараў (цяпер 10 долараў), за транзітныя — 8 долараў (цяпер 5 долараў).

МЗС зыходзіць з таго, што

ўстанаўленне консульскага збору за выдачу віз з'яўляецца ўнутранай справай любой дзяржавы. І гэтыя рашэнні прымаюцца ў залежнасці ад абставін, якія складаюцца перш за ўсё ўнутры краіны. Таму нека крытыкаваць або ацэньваць правільнасць ці няправільнасць іх дзеянняў мы не можам. У той жа час лічым, што такі крок — гэты адно сведчанне таго, што гэтыя меры не накіраваны на спрощванне візавага рэжыму паміж нашымі дзяржавамі.

ПОЛЬСКАЕ РАДЫЁ. Беларусі кае МЗС раней заяўляла, што ў выпадку ўвядзення віз з Польшчай і Літвой беларускія ўлады будуць дзейнічаць адэкватна — увядзеннем віз у адносінах да гэтых краін. Калі Беларусь збіраецца ўвесці візы, у прыватнасці, з Польшчай?

— Сапраўды, існуе такая практыка: калі адна краіна ўводзіць нейкі рэжым, то другая пасля пэўных кансультацый прымае адэкватныя меры. Польшча збіраецца ўвесці візы рэжым з 1 ліпеня 2003 года. Натуральна, мы цяпер праводзім кансультацыі з польскім бокам і, магчыма, з гэтага ж часу ўвядзем таксама візавы рэжым на ўмовах, перш за ўсё ўзаемных адносін.

БЕЛТА. Як вы лічыце, ці змогуць консульскія ўстановы гэтых краін, нават пры ўмове іх пашырэння, справіцца з патокам беларускіх грамадзян, якія жадаюць атрымаць візы?

— Я не хацеў бы адказваць за магчымасці польскага, літоўскага і латышскага бакоў. Магу толькі паведаміць, якія ў іх сёння магучасці. Напрыклад, Польшча прадстаўлена ў Рэспубліцы Беларусь трыма загранустановамі (Пасольства ў Мінску, Генконсульства ў Гродне і Віцебску), Латвія — двума (Пасольства ў Мінску, консульства ў Брэсце), Літва — Пасольствам у Мінску, і ў бліжэйшы час плануецца адкрыць Генеральнае консульства ў Гродне.

Па вестках літоўскага боку, з 1 студзеня 2003 года па візы Літоўскай Рэспублікі будуць звяртацца каля 300 тысяч грамадзян Рэспублікі Беларусь.

У 2001 годзе беларуска-латвійскую дзяржаўную мяжу ў спрощаным парадку ў адпаведнасці з дзеючым пагадненнем перасяклі 3 100 грамадзян Латвійскай Рэспублікі і Рэспублікі Беларусь. Прыкладна такой колькасці людзей спатрэбіцца папярэдняе атрыманне віз для наведвання тэрыторыі іншай дзяржавы.

Пагранічныя ведамствы даюць інфармацыю, што ў сярэднім у год 5,5 мільёна беларусаў перасякаюць польскую граніцу.

У апошні час, мяркуючы па асобных паведамленнях замежных СМІ, у гэтых краінах таксама выказваецца заклапочанасць тымі складанасцямі, якія могуць узнікнуць, асабліва першапачаткова, пры атрыманні віз і перасячэнні граніцы.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ АГЕНЦТВА "ІНТЭРФАКС". Якія выгады можа атрымаць Беларусь у сувязі з увядзеннем Польшчай і Літвой віз для грамадзян Расійскай Федэрацыі, якія пражываюць у Калінінградскай вобласці?

— Пытанне візавай палітыкі ў адносінах Калінінградскай вобласці — гэта прадмет дагаворнасці перш за ўсё самой Расійскай Федэрацыі з Еўрапейскім Саюзам і суседнімі дзяржавамі: Літвой і Польшчай. А што датычыць пропуску пасажыраў і грузаў праз нашу тэрыторыю з Калінінградскай вобласці, то мы адкрытыя. У нас пытанні практычна няма.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

## ракурс



Аператар 28-га аддзялення сувязі Гомеля Таццяна БАРАДЗІНСКАЯ прызнана лепшай у сваёй прафесіі.

## на слыху

СПРАВА  
АБ БЕРЫЛАХ

Справу аб берылах, як яе ахарысцілі таможнікі Беларусі, можна здаць у архіў. 20 чэрвеня аператыўнікі даставілі самалётам тры пайкаштоўныя камяні ў Мінск. Зроблены яны ў Бельгіі, ацэначны кошт складае 2 мільёны 600 тысяч долараў ЗША.

А пачыналася ўсё два гады таму. Нелегальна з Расіі ў Мінск на імя падстаўной фірмы былі даставлены камяні, якія ўжо прайшлі агранку. Як вызначылі пазней спецыялісты, берылы прыбылі з Уральскага радовішча самацвэтаў. Потым беларускія камерсанты планавалі пераправіць іх на Запад. Камяні былі атрыманы адной з бельгійскіх кампаній, якая, як стала вядома, існавала па падложных дакументах.

Падазрэнне ў беларускіх таможнікаў выклікала неадпаведнасць кошту берылаў — каля 19 тысяч долараў ЗША і страху ў іх — 200 тысяч. Уражвала і вага — 2 395 карат.

Па выяўленым факце была ўзбуджана кримінальная справа па артыкуле — ухіленне ад уплаты таможных плацяжоў у буйных памерах. Каля года ішлі перагаворы з бельгійскім бокам аб вяртанні каштоўнасцей. Усё ўскладнялася адсутнасцю міжнароднага пагаднення аб прававой дапамозе паміж Беларуссю і Бельгіяй. Было падключана бюро "Інтэрпола". Нарэшце рашэнне аб вяртанні берылаў у Беларусь было прынята.

— Цяпер гэты міжнародны канал кантрабанды каштоўнымі камянямі спынены, — заявіў намеснік старшыні Дзяржаўнага таможнага камітэта Беларусі Іван Дубік. — А ў нас з'явіўся вопыт работы з заходнімі калегамі, які дапаможа ў барацьбе са злачынствамі такога роду.

У інтарэсах следства пакуль не называюцца ні фірмы, ні асобы — удзельнікі гэтай міжнароднай аферы. Але без сумнення можна сказаць, што гэта самая буйная справа з каштоўнымі камянямі, якую расследавалі беларускія таможнікі за апошнія гады.

Віктар ДАШУК.

шматгалоссе

# ПАД БЕЛЫМ КРЫЛОМ...

У Гродне адбыліся заключныя мерапрыемствы IV Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур.

кіраўнік Мінскай гарадской украінскай суполкі, стварыў хор, а ў Маладзечне было папулярным трыо "Краіны". У Мінску ўжо добра ведалі ансамбль цыганскай песні і танца "Гіля Рамэн" Зоі Сасыгінай. У азербайджанцаў з'явіўся спявак Сявуш Асадаў. Сваімі поспехамі здзіўлялі яўрэйскія суполкі, якія мелі ўжо некалькі гуртоў, у тым ліку тэатр песні і танца "Сімха". Колькасць нацыянальных аб'яднанняў павялічылася, яны ўжо самастойна праводзілі свае нацыянальныя свята.

Пачатак 90-х гадоў быў перыядам станаўлення нацыянальных суполак. Першыя аб'яднанні рэгістраваліся як клубы па інтарэсах. Напрыклад, яўрэйская насіла назву "Клуб аматараў яўрэйскай культуры". Калі быў прыняты Закон "Аб грамадскіх аб'яднаннях", суполкі атрымалі больш шырокія правы і магчымасць вызначыцца самастойна. Пасля пэўных захадаў нацыянальных супольнасцей быў прыняты Закон "Аб нацыянальных меншасцях у Рэспубліцы Беларусь".

У 1995 годзе адкрыўся і пачаў дзейнічаць Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, дырэктарам якога мне давялося быць на працягу 4 гадоў. Цэнтр быў прызваны аказаць дапамогу нацыянальным культурным аб'яднанням у іх дзейнасці. Вось тады зноў з'явілася прапанова аб правядзенні фестывалю нацыянальных культур. Аднадзямі гэтай справы было многа. Падтрымаў прапанову тагачасны першы намеснік міністра культуры Уладзімір Гілеп, ухваліў міністр Анатоль Бутэвіч. Вельмі актыўна ўключыўся ў фестывальную справу сакратар Каардынацыйнага савета па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Аляксандр Білык. Потым у якасці старшыні Дзяржаўнага камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь, створанага ў 1997 годзе, ён не пакідаў фестываль без увагі.

Напачатку планавалася, што фестываль нацыянальных культур будзе па чарзе праходзіць у абласных цэнтрах рэспублікі. На той час ужо ў кожным актыўна працавалі нацыянальныя суполкі. Месцам правядзення І Рэспубліканскага фестывалю быў абраны горад Гродна. Гэта не было выпадковым. Гродна ўжо меў вопыт правядзення беларуска-польскіх сустрэч, якія аб'ядналі праводзіў супольна з Саюзам палякаў і Беларускім грамадскім культурным таварыствам у Беластоку; на тэрыторыі вобласці, у Рымдзюнах, будаваўся літоўскі культурны цэнтр; у горадзе існавалі татарскае, яўрэйскае, рускае аб'яднанні. У вобласці і ў самім Гродне пражывалі прадстаўнікі больш чым 70 нацыянальнасцей.

Галоўнае, фестываль быў прыязна ўспрыняты насельніцтвам, кіраўніцтвам горада і вобласці. Самі ўдзельнікі, прадстаўнікі 11 нацыянальных суполак і абшчын, пэўна і не чакалі такой цікавасці да сваіх асоб, калі мноства людзей усміхаліся ім, пазнаючы на вуліцах горада, натоўпамі акружалі нацыянальныя падворкі і шчыра дзякавалі за прыгожае свята.

Аргкамітэт вырашыў, што Гродна будзе пастаянным месцам правядзення фестывалю нацыянальных культур, які будзе праходзіць адзін раз на два гады. Менталітэт жыхароў, сама архітэктура горада, яго гісторыя поўнаасцю адпавядалі ўмовам гэтага незвычайнага свята.

Вялікую ролю ў поспеху фестывалю адыграў Пятро Гуд, зараз прафесар Беларускага ўніверсітэта

культуры. Гэта чалавек невычарпальных ідэй, выдатны рэжысёр і знаўца беларускай святочнай культуры. Вялікая ўдача, што ў гэтай асобе спалучыліся выдатныя якасці шчырага беларуса і прыхільніка нацыянальных культур. З задавальненнем слухаў я яго ўспаміны з дзяцінства, калі ён жыў у Мінску на Тараскіх агародах сярод яўрэяў, і з больш сталага жыцця, калі працаваў у Харкаве, у асяроддзі ўкраінцаў.

Гэта яго ідэя правядзення вандароўнага свята "Караван-Байрам" была скарыстана ў час святкавання 600-годдзя пасялення татараў на землях Вялікага княства Літоўскага. Гэта ён прыдумаў форму нацыянальных падворкаў — да гэтай пары асноўнай фестывальнай дзеі. На апошніх фестывалях Пятро Адамавіч выступаў у якасці мастацкага кіраўніка. Яго не было бачна за бліскачай феерыяй, але ўсюды адчувалася рука вопытнага майстра.

І Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур адбыўся ў 1996 годзе. Можна спачатку ён выглядаў сціпла, але ж вызначыў асноўныя формы правядзення, даў моцны штуршок развіццю творчасці нацыянальных культурных аб'яднанняў. Трапіць на фестываль, прадэманстраваць на ім сваю праграму лічылася справай гонару. За перыяд да наступнага фестывалю ўзніклі новыя суполкі і актывізаваліся нацыянальныя аб'яднанні ў раённых і абласных гарадах. Узнікла мноства нацыянальных мастацкіх калектываў. Пачалі праводзіцца фестывалі творчасці асобных дыяспар.

У ІІ Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур удзельнічалі ўжо 15 нацыянальных аб'яднанняў. Кампазітарам Віктарам Войцікам быў напісаны гімн фестывалю. Арганізатары прымеркавалі яго правядзенне да 870-гадовага юбілею горада Гродна. З'явіліся новыя формы мерапрыемстваў. Суполкі палякаў і рускіх разам з мастацкімі гуртамі Гродзеншчыны прынялі ўдзел у свяце, прысвечаным 200-годдзю Адама Міцкевіча. На нацыянальных падворках, акрамя выступленняў нацыянальных гуртоў, шырока была прадстаўлена кухня народаў Беларусі.

ІІІ фестываль набыў статус Усебеларускага. У якасці сімвала традыцыйнасці і пераемнасці ў Гродне адбылася закладка алеі Сяброўства, дзе ўдзельнікі пасадзілі дрэвы, тыповыя для гістарычных радзін. На пешаходнай вуліцы Савецкай, дзе праходзіць асноўныя дзеі фестывалю, на фасадзе аднаго з будынкаў з'явілася дэкаратыўнае пано з арнаментальнымі сімваламі нацыянальнасцей, што ўдзельнічаюць у фестывалі.

IV Усебеларускі фестываль быў незвычайным. Ён пачаўся ў 2001 годзе і праходзіў на працягу года ў выглядзе адборачных тураў — абласных фестывалю нацыянальных культур у гарадах Гомелі, Брэсце, Міёрах, Мінску, Гродне, Магілёве і Маладзечне. Гэтыя мерапрыемствы дазволілі выявіць новых выканаўцаў, вызначыць лепшыя калектывы, якія склалі аснову нацыянальных дэлегацый на заключныя мерапрыемствы.

7 чэрвеня 2002 года Гродна чакаў гасцей.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

НА ЗДЫМКАХ: фестывальныя замалёўкі.

Фота Уладзіміра ВАЛЬКО.

(Працяг будзе).



Пачатак быў у 1991 годзе. Мне тады давялося працаваць у Беларускам фондзе культуры — уплывовай грамадскай арганізацыі — у якасці намесніка старшыні праўлення Мінскага гарадскога аддзялення. Гэта быў час якасных зрухаў у грамадскай свядомасці нацыянальных меншасцей Беларусі. Адчуўшы патрэбу ў адраджэнні і прычыненні да роднай культуры, адна за адной ішлі ў фонд ініцыятыўныя групы з просьбамі заснаваць іх нацыянальныя культурныя аб'яднанні. Такім чынам, да пачатку 1990 года, пры фондзе зарэгістраваліся мінскія гарадскія суполкі яўрэяў, татараў, украінцаў, рускіх, азербайджанцаў і армян. З дапамогай Беларускага фонду культуры былі зроблены іх першыя крокі: татарскія этнаграфічныя экспедыцыі, адкрыццё першай яўрэйскай нядзельнай школы і курсаў іўрыта, выданне кніжкі азербайджанскай кухні, выстаў мастакоў, канферэнцыі па праблемах нацыянальных культур.

Гэта быў час збірання творчых сіл. Тады ў Мінскім гарадскім аддзяленні Беларускага фонду культуры ўзнікла ідэя правесці ў лістападзе 1991 года цыкл вечарын нацыянальных культурных традыцый. Кожная суполка рыхтавала асобны вечар, зыходзячы са сваіх магчымасцей. Потым усе разам ладзілі супольную вечарыну. Памятаю, як упершыню пачулі мы спевы на ідыш Юрыя Ханіна і Анатоля Наліваева, сола Міхаса Гуменнага, дакрануліся сваімі рукамі да татарскіх кітабаў XVI стагоддзя, убачылі карціны мастака Лявона Дарбіна. З Арменіі прыехаў і выступіў ансамбль класічнай музыкі "Гармонія" (ён і да гэтага часу не парывае сувязі з армянскай суполкай). А з Астараўскага раёна Азербайджана прыехала цэлая дэлегацыя народных музыкаў. Яны з гонарам дэманстравалі ўсім выпуск раённай газеты, прысвечанай гэтай падзеі. Тады многія даведаліся, што рыхтаць лужум — армянскі ласунак, а далма, галубцы ў вінаградных лісцях, — страва азербайджанскай і армянскай кухні.

Вечары нацыянальных аб'яднанняў карысталіся вялікай папулярнасцю. Зала Дома літаратара ў Мінску кожны раз была перапоўнена. Ужо тады ўдзельнікі пачалі называць свае вечарыны фестывалем нацыянальных культур. Поспех акрыліў, і ўсе суполкі настойліва выказваліся за працяг.

У 1993 годзе была спроба прадаўжыць традыцыю і надаць фестывалю афіцыйны статус. Нават было распрацавана "Палажэнне аб правядзенні ІІ фестывалю мастацкай творчасці нацыянальных культурных аб'яднанняў Рэспублікі Беларусь і горада Мінска" Мінскім гарадскім аддзяленнем Беларускага фонду культуры і Цэнтрам адраджэння і развіцця беларускай культуры Мінгарвыканкама. Дырэктар гэтага цэнтра Мікалай Агароднікаў сачыў за поспехамі нацыянальных аб'яднанняў у мастацкай творчасці і пагадзіўся, што настаў час для буйнога мерапрыемства.

Да гэтага ўжо прайшлі два фестывалі польскай песні ў Гродзенскай і Мінскай абласцях. Міхась Гуменны,

да 120-годдзя з дня нараджэння янкі купалы

# З ВЯРШЫНЯЎ БЕЛАРУСКАГА

## ЭЛЬБРУСА ПАЭЗІІ

Янка Купала — гэта першая з вяршынь беларускага Эльбруса паэзіі. Магутная яна і чыстая, і высокая. Высокая, бо матывамі сваімі прайдзівае. Чыстая, бо мілагучная і майстэрская, а магутная, бо заўсёды была яна з народам.

Паўло ТЫЧЫНА.

У Кіеве купалаўскія рукапісы не згарэлі! Пра гэта я даведаўся зусім нечакана. Але не выпадкова. Калі яшчэ працаваў у Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы, ад Жанны Дакюнас, дырэктара музея, атрымаў такі "пасыл": недзе ў Чарнігаве захоўваецца зборнік Тараса Шаўчэнкі "Кабзар" з аўтографам Янкі Купалы. А каардынаты дарожнага надпісу можна знайсці ў Гомелі...

Пачаўся пошук, які прынёс напачатку адны расчараванні. Нарэшце займеў кіеўскі адрас, дзякуючы старанням Сяргея Сыса з "Гомельскай прайды". І вось ад Ірыны Блюдо з вуліцы Цярэшчынскай у Кіеве прыйшла вестка, што ў Дзяржаўным архіве-музеі Украіны ёсць аўтографы Янкі Купалы!

Прайшоў яшчэ нейкі час. У архіве Паўла Тычыны Ірына Дзмітраўна зрабіла копіі дарожных надпісаў і эпістальнай спадчыны Янкі Купалы. Кіеўскія дакументы вось яны — перад вамі. Учывайцеся ў радкі, напісаныя рукою паэта, якога Паўло Тычына назваў першай з вяршыняў беларускага Эльбруса паэзіі. Ажывае дыханне вялікага слаброўства, жыццёвыя клопаты Івана Дамінікавіча вяртаюць нас у далёкія гады. Дзякуючы "любаму песняру Украіны" — адрасату Янкі Купалы, мы маем новыя сведчанні духоўнай дыфузіі нацыянальных культур. І як тут зноў не нагадаць ахвярнасць і старанні кіеўляні Ірыны Блюдо. Свет не без добрых людзей. Таму не ўсе рукапісы гараць. Асабліва, калі да іх ставяцца з любоўю і пашанай.

Сяргей ПАЏІЗНІК.



Вельміпаважаны і Даражэнькі Паўла Грыгоравіч! Сардэчна дзякую Вам за павіншаваньне з абраньнем мяне акадэмікам слаўтунга Укр.Акадэміі. Я ад шчырага сэрца рад і гарджуся гэтым гонарам, якім мяне ўшанавала ўкраінскае братняе мне грамадзянства. Сам я толькі ня ведаю, чым я заслужыў на такую пашану? Адно застаецца пастарацца яшчэ колькі сіл хопіць і хоць сьветлую памяць аб сабе пакінуць па Радзьянскай бацькаўшчыне несмяротнага Тараса Шэвчэнкі.

Мне крыху, Паўла Грыгоравіч, неякавата перад Вамі. Па-праўдзе, то я павінен быў першым Вас павіншаваць з абраньнем у акадэмію, але Вы мяне папярэдзілі. Але тут гады віной — Вы маладзей, ну і здагадлівей аказаліся за мяне. Але як там ня было, дазвольце, хоць спозьнена, павіншаваць Вас з высокай годнасьцю Акадэміка Украінскай Акадэміі.

А цяпер папрасіў-бы Вас, калі што небудзь вышла Ваша новае, прыслаць мне — буду вельмі ўдзячны. У мяне друкуецца кніжка вершаў "1918-1928": творы напісаныя за гэты пэрыяд; як толькі выйдзе з друку, я Вам вышлю яе. Я ня помню, ці даў Вам сваю фотаграфію, на ўсякі выпадак пасылаю, разумеецца, з тэй думкай, што і Вашу мець буду. Дзякую вельмі за ўкр. газэты, якія былі ласкава мне прысланы.

Жадаю Вам усяго радаснага і сьветлага.

Адданы Вам Я.Купала.

Менск, 9/VII-29г.

Вельміпаважаны і Дарагі Паўла Грыгоравіч!

Выбачайце мне, што беспачкою Вас сваім лістом. Але справа вось у чым. 15 кастрычніка я выслаў на імя Д.В.У. адзін экз. рукапісу для перакладу "Выбраныя творы", а сягоньня высылаю — другі. Аб атрыманьні першага экз. я ніякай весткі ня маю. Пісаў да Піліпенкі, але ён у тым часе быў за межамі і адказу ад яго ня маю. Сягоньня таксама яму пішу. Баюся толькі, што ён вельмі заняты і таксама ня зможа адпісаць. Вось і прасіў бы я Вас, Паўла Грыгоравіч, высьвятліць гэту справу ў Выдавецтве і паведаміць мяне хоць адкрыткай. Пры тым згодна ўмовы павінна Выдавецтва высьлаць мне, па атрыманьні рукапісу, кожнага месяца пэўную суму ганарару. Праўду кажучы, мне па гэтым вельмі залежыць,

бо ў зьвязку з паездкай на поўдзень я надта вышастаўся з грашамі і цяпер чуць ліпею. Таксама шчыра прасіў бы Вас закрунуць у Выдавецтве і гэту справу.

Пішу да Вас на адрас тав.Лебедзя, бо думаю, што Вы пераехалі на новую кватэру (...)

У канцы лістападу думаем з т.Ігнатоўскім паехаць у Кіеў на сесію Укр. Акадэміі — можа там з Вамі спаткаемся?

Яшчэ раз выбачайце, што турбую Вас сваёй просьбай. Жадаю Вам, Паўла Грыгоравіч, усяго сьветлага і радаснага.

Шчыра Вам адданы

Янка Купала.

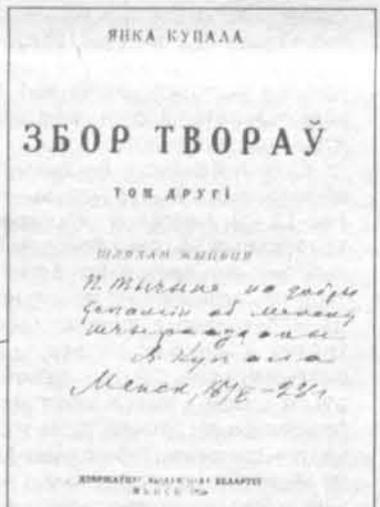
Менск, 6/XI-29г.

Адрас мой: БССР, Менск, вул. Кастрычніцкая, 36-а.

Вельміпаважаны і Дарагі Паўло Грыгоравіч!

Хацелася б мне даведацца ад Вас, як стаць справа з маім зборнікам перакладаў на ўкраінскую мову. Украінскае В-ва ні слоўка мне аб гэтым не павядаміла. Я шчыра прасіў бы Вас, Паўло Грыгоравіч, як-небудзь гэту справу пасунуць наперад. Вас паслухаюць. Прытым яшчэ адна просьба. Згодна ўмовы ад 18/IX-29г. за № 869 В-ва абавязалася выплачваць мне па 250 р. кожны месяц з дня атрыманьня рукапісу. Але прайшло ўжо больш за паўгода і я апрача авансу 250 р. нічога дагэтуль не атрымаў. Можа ДВУ прыслала бы мне хоць 500 р., што склала бы з раней атрыманымі 50% ганарару. Грошы

мне пільна патрэбны для паездкі на поўдзень палячыцца. Я зьвяртаюся да Вас, Паўло Грыгоравіч, з гэтай справай, бо па выхадзе тав.Піліпенкі з ДВУ, у мяне парвалася сувязь з Вашым Выдавецтвам. Я вельмі буду Вам ўдзячны, калі перакладаньне і хоць частковую вып-



лату мне ганарару Вы пасунеце наперад.

Шчыра Вам дзякую. Як толькі выйдзе мой новы том, я зараз жа Вам вышлю. Мне хацелася б самому паехаць у Харкаў, але ня ведаючы як справа з маею кніжкай, баюся патраціць надарэмна час.

Беларускае Дзярж. В-ва вырасыла выдаць на бел.мове творы Шэвчэнкі. Мабыць, ужо напісана ў гэтай справе ў Інстытут імя Шэвчэнкі т.Піліпенку. Мне прапануюць хоць часьць узяць на сябе перакладаў і агульную рэдакцыю перакладаў. Мажліва, што згаджуся. Як Вы, Павло Грыгоравіч, глядзіце на гэту справу?

Чакаючы ад Вас адказу, застаюся шчыра Вам адданы

Янка Купала.

Прывітаньне ўсім знаёмым пісьменнікам.

Менск, 8/V-32г.

P.S. Захаваны правапіс арыгінала.

лёсы



## ПРЫВАБНЫЯ І Ў 100 ГАДОЎ!

Рэдка каму са смяротных выпадкае пражыць сто гадоў, а разам у шлюбе — 80! А вось Ніне І Яўгену ГУРСКІМ Бог даў такое шчасце. Відаць, і праўда, пражылі яны ў каханні і згодзе ўсе гэтыя гады. Выгадалі пецярых

дзяцей. Ёсць яшчэ сілы весці хатнюю гаспадарку, даглядаць жывёлу на сваім падворку і цяплом сэрца саграваць адзін аднаго.

Раман КАБЯК, БелТА.

вернісаж

## ДЫРЭКТАР, МАСТАЦТВАЗНАЎЦА, МАСТАК

Творчая спадчына Юрыя Карачуна даволі значная. Пра гэта засведчыла выстава яго мастацтвазнаўчых і мастацкіх твораў у Нацыянальным мастацкім музеі, які Юрыя Карачун узначальваў на працягу 20 гадоў. Менавіта пры ім пачаліся значныя пераўтварэнні, асваенне новых музейных плошчаў, рэстаўрацыя каштоўных мастацкіх скарбаў, узвядзенне прыбудовы да асноўнага памяшкання і іншае. За заслугі ў грамадскай, навуковай, творчай дзейнасці Юрыя Карачун атрымаў званне заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, быў узнагароджаны прэміяй ВДНГ (Масква), узнагародамі Украіны, Польшчы і іншых краін.

Значны ўклад Юрыя Карачуна ў гісторыю беларускага мастацтва XX стагоддзя. З яго ўдзелам былі выдадзены наступныя кнігі: "Янка Купала ў творчасці беларускіх мастакоў", "Якуб Колас у творчасці беларускіх мастакоў", "Яўген Зайцаў", "Музей В.К.Бялыніцкага-Бірулі" і іншыя. У экспазіцыі прадстаўлены кнігі, аформленыя Юрыем Аляксандравічам як мастаком-афарміцелем, паліграфістам-дызайнерам. Значную цікавасць глядачоў выклікае мастацкая спадчына Ю.Карачуна — малюнкi, акварэлі. І гэта не дзіўна, бо аўтар — высокаадукаваны мастак, выхаванец Мінскага мастацкага вучылішча, Маскоўскага паліграфічнага інстытута.

З творчай спадчыны перш за ўсё хацелася б вызначыць графіку — малюнкi, якія даюць цікавую інфармацыю аб вандроўках аўтара. Серыя гістарыч-

ных, этнаграфічных, лірычных твораў — цудоўнае відовішча розных пор года роднай Беларусі. Выстава налічвае 40 твораў акварэлі і малюнкаў. Сярод іх пейзажы са знаёмымі назвамі мясцін: "Набярэжная Свіслачы", "Хутар", "Кладкі на возеры Свір", "Восеньскі эцюд. Зялёнае". Замежныя творы адлюстроўваюць гістарычныя мясціны Украіны — "Вуліца Львова", "Дом Лесі Украінкі на вуліцы Лысенкі", Літвы — "Тут друкаваў Ф.Скарына", Поўдня — "Алупка", "Сяліба ў гарах", "Ужгарад", Італіі — "Басана-Рамана. Кляштар. Італія".

Але ўсё ж большую частку творчай спадчыны Ю.Карачуна складаюць пазытыўныя пейзажы, створаныя на Беларусі: "Ясны дзень", "Хутар. Стары бэз", "Лясная завея"...

Людміла НАЛІВАЙКА,

кандыдат мастацтвазнаўства.

спадчына



## ПА СЛЯДАХ ПЯТРА І

У цэнтры Полацка размясціўся помнік архітэктуры пачатку XVIII стагоддзя — дом, у якім з 12 чэрвеня па 15 ліпеня 1705

года знаходзіўся Пётр I, які кіраваў рускімі войскамі ў час вайны Расіі супраць шведскіх заваёўнікаў.

# БРАЦТВУ СВЯТЫХ ВІЛЕНСКІХ МУЧАНІКАЎ — 10 гадоў

Адбыўся юбілейны сход Беларускага праваслаўнага брацтва святых віленскіх мучанікаў, на якім прысутнічалі ганаровыя госці: праваслаўныя свяшчэннаслужыцелі, навукоўцы, мастакі, кампазітары, пісьменнікі, журналісты. Перад пачаткам сходу ў брацкім доме «Кінанія» быў адслужаны ўрачысты малебен з удзелам Высокапраасвяшчэннейшага Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта.



Сход адкрыў Мітрапаліт Філарэт. Яго Высокапраасвяшчэнствам абвешчаны Прывітальны адрас з нагоды 10-годдзя брацтва, адзначаны пэўныя дасягненні брацтва па розных накірунках дзейнасці — у духоўным асветніцтве, сацыяльнай дапамозе жыхарам Беларусі, міжцаркоўных зносінах, па захаванні і пашырэнні духоўнай спадчыны народа.

«Багатыя плады, узрошчаныя братчыкамі за мінулае дзесяцігоддзе на духоўнай ніве нашай Бацькаўшчыны, — сказаў Уладзіслаў Філарэт, — лепш за ўсякія словы сведчаць пра масіўную сталасць і шырокі вопыт, назапашаны брацтвам у царкоўнай, грамадскай, культурнай і навуковай дзейнасці. Адметнасцю гэтага вопыту стала тое, што ён запатрабаваны ў самых шырокіх колах грамадства: у асяродку моладзі і навуковым свеце, у коле дзялячў нацыянальнай культуры і сярод праваслаўных і іншых краін і намесных цэркваў, у беларускай дыяспары і на Радзіме.

Біблейская камісія Беларускай Праваслаўнай Царквы, большасць якой складаюць члены брацтва святых віленскіх мучанікаў, заслугоўвае асабай удзячнасці за яе карпатлівую працу па ўвядзенні нацыянальнай мовы ў царкву і значныя вынікі перакладчыцкай дзейнасці.

Шырокую вядомасць брацтва набыло сваімі сацыяльнымі праектамі і высокай актыўнасцю ў рамках «круглага стала» міжцаркоўнай дапамогі. Для нашай царквы сёння вельмі важны высокі аўтарытэт брацтва як надзейнага і дзейнага праваслаўнага партнёра ў сферы міжцаркоўных кантактаў, накіраваных на аказанне рознабаковай дапамогі жыхарам Беларусі.

Прыемна, што брацтва стараецца закласці цвёрды фундамент для развіцця міжканфесійнага дыялога ў Беларусі з мэтай замацавання ўзаемадапомогі і даверу паміж прадстаўнікамі традыцыйных рэлігій, якія жывуць на беларускай зямлі. Гэтай мэце служыць брацкі Дом міжцаркоўных зносін «Кінанія».

Зусім не фармальным з'яўляецца членства цяперашняга праваслаўнага аб'яднання ў такіх міжнародных арганізацыях, як СІНДЭСМАС і Сусветная студэнцкая хрысціянская федэрацыя. Сведчаннем таго становяцца штогадовыя з'езды праваслаўнай моладзі з розных краін, якія ў дзень Гражніц праводзяцца брацтвам на беларускай зямлі».

Найбольш актыўным братчыкам Мітрапаліт Філарэт уручыў Ганаровыя граматы 2000-годдзя Нараджэння Хрыстова.

Праграма сходу складалася з выступлення Галоўнага апекуна брацтва протаіерэя Георгія Латушкі, справаздачнага даклада старшыні брацтва Мікалая Матрунчыка, справаздачных выступленняў намесніка старшыні, загадчыкаў Лабараторыі царкоўнай гісторыі і выдавецкага аддзела, прадстаўніка брацкага хору, старшыні рэвізійнай камісіі.

«Згодна са статутам брацтва, — адзначыў старшыня Мікалай Матрунчык, — ставілася мэтай пашыраць духоўнасць і ўздымаць маральнасць у жыцці беларускага грамадства на грунце праваслаўнай веры, развіваць і раскрываць каштоўнасці праваслаўя, спрымаць захаванню жыватворнага духу праваслаўя ў беларускай традыцыі і культуры. Згодна з Сацыяльнай канцэпцыяй Рускай Праваслаўнай Царквы, хрысціянскія закліканы захоўваць і развіваць нацыянальную культуру, народную самасвядомасць. Культурныя адрозненні народаў знаходзяць сваё ўвасабленне ў літургічных і іншых формах царкоўнасці, у асаблівасцях хрысціянскага ладу жыцця. Фармулюючы сваю мэту, мы, дзякуючы чуйнаму і мудраму кіраванню нашага свяшчэннаначалля, імкнуліся, каб наша дзейнасць адпавядала праваслаўнаму стаўленню да нацыянальнай спадчыны. Жаданне служыць сваёй Радзіме і людзям будзе спраўджаным і жыццёвым, калі існуе дух паслушэнства і зміранасці... І на гэту засвоеную ісціну кожнаму новаму пакаленню братчыкаў трэба абав'язкова зноў і зноў, каб ісці наперад».

З друкаванага ёмістага «Летапісу жыцця» ўдзельнікі сходу маглі даведацца пра ўсе падзеі жыцця брацтва. Асноўныя накірункі дзейнасці — удзел у царкоўным жыцці, сацыяльнае служэнне, міжнародныя сувязі, супрацоўніцтва з творчай інтэлігенцыяй, з дыяспарай, гісторыя ўтварэння брацтва — былі адлюстраваны на спецыяльных фотастэндах.

Выдавецкая дзейнасць брацтва, вынікі працы Лабараторыі царкоўнай гісторыі былі прадстаўлены на асобнай выставе кнігамі — «Святое Евангелле паводле Матфея», «Святое Евангелле паводле Марка», «Беларускімі праваслаўнымі календарамі», рускамоўнымі «Праваслаўнымі календарыямі», серыямі брашур «Праваслаўнае богаслужэнне», «В бібліотеку прихожанина», даведнікамі «Церквы і прыходы Мінска», «Трыходы і манастыры Беларускай Праваслаўнай Царквы», каларовымі буклетами «Белорусская Православная Церковь», «Свято-Петро-Павловский собор», часопісамі «Праваслаўе» і іншай царкоўнай літаратурай.

На сходзе адбылося абмеркаванне і зацвярджэнне справаздач, змен у статуте, выбары старшыні брацтва, дзейснай рады, рэвізійнай камісіі. Старшыня брацтва на новы тэрмін абраны Мікалай Матрунчык, намеснікам — Георгій Гаховіч. З улікам выказаных прапановаў старшыня абвясціў канцэпцыю далейшага развіцця брацтва, акрэсліў мэты і задачы на будучыню. У канцы заключнага пасяджэння быў прыняты Зварот брацтва да грамадскасці Беларусі. Сход завяршыўся канцэртам фальклорнага гурта «Ветях».

Леанід КОЧАНКА

На ЗДЫМКАХ: у час урачыстасцей.

## думкі ўслых

# КРЫЖ ПРАПАДОБНАЙ ЕФРАСІННІ

Чаму так цяжка дайсці да ісціны? Што перашкаджае? Можна забыта спадчына? Спадчына агульная, напрацаваная стагоддзямі, вопытам многіх дзяля Хрыста і людзей — ад першай хрысціянкі на Русі святой роўнаапостальскай княгіні Вольгі і ўнука яе хрысціцеля ўсяе Русі князя Уладзіміра да праўнучкі Уладзіміра — Прападобнай Ефрасінні Полацкай — і ўсіх святых на зямлі рускай і беларускай. Можна варта ўспомніць аб духоўным яднанні (а яно ж нікуды не знікла!), варта ўбачыць святло праз бураломы нашай агульнай цяперашняй недасканаласці. Не знікла гэтае святло і не можна знікнуць. Але зніклі многія духоўныя каштоўнасці, якія нашы дзяды і бацькі ў атэістычным няведанні сваім ператварылі ў матэрыяльнае. Пра што ідзе размова?

Беларусь пацярпела асабліва. Цэлыя музеі, народнае духоўнае багацце наша разрабавалі фашысты ў гады Вялікай Айчыннай вайны: жывапіс, карцінныя галерэі, старажытныя кнігі, іконы. Зніклі храмы, якія разбурылі сваімі ж рукамі. У Мінску створаны цэлы том — пералік культурных каштоўнасцей па матэрыялах Міжнароднай навуковай канферэнцыі, якая прайшла пад эгідай ЮНЕСКА, дзе праблемы вяртання і сумеснага скарыстання юрыдычных, навуковых і маральных аспектаў усяго комплексу даных праблем пастаўлены дакладна і глабальна. Толькі вяртанне нарабаванага і «рассыпанага» па ўсім свеце — апраўданне ўсім нам. І гэта датычыць не толькі культуролагаў ці рэлігійных дзеячаў, а кожнага чалавека, бо сутнасць такой працы ва ўсведамленні прыярытэту духоўнасці.

Не знікае тое духоўнае яднанне, назапашанае стагоддзямі, — трэба толькі верыць у яго. Так, шукаць (і знаходзіць!) тое, што знікла па нашай жа віне, бо ў Госпада каштоўнасці нязменныя. Маю на ўвазе перш за ўсё свя-

тая-святых нашай праваслаўнай Айчыны (і чалавецтва, якому ратавацца ад свайго ж зла не адасоблена, а разам з усімі) — Крыж Прападобнай Ефрасінні Полацкай, які знік з Магілёва ў самыя першыя дні Вялікай Айчыннай вайны.

Складана ўявіць, што праз няпоўныя шэсцьдзесят гадоў нават у самім Полацку ўжо ёсць людзі, якія нічога не ведаюць і ніколі не чулі пра Крыж Прападобнай.

Яднанне патрабуе агульнага ачышчэння. І планка тут высокая — Крыж Прападобнай Ефрасінні, якая ўсё сваё жыццё (з дванаццаці гадоў) правяла ў манастыры ў Полацку, молячыся за зямлю рускую (а значыць, і за нас з вамі, за сапраўдныя каштоўнасці, а не за фальшывыя).

Упершыню я трапіла ў Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр некалькі гадоў таму. У складаныя для сябе часы. Менавіта тут, пажыўшы некалькі дзён, ачысцілася ў святыні, умацавалася духам і разумела: ідзі смела, і «все пребудет во всем».

А па дарозе ў Полацк з акна поезда ўбачыла сляды ўрагана.

Пацярпелі многія раёны, але не полацкая зямля.

— Нас папярэдзілі, — расказвала мне маці Сергія. — Ураган! Але бура прайшла бокам. Чулі толькі вецер.

Прападобная Ефрасіння Полацкая знаходзілася ў пустэльніцтве, а душой абдымала (абдымае і цяпер) усіх. Да яе ішлі і князі, і баяры, і просты народ...

Праз буры стагоддзю прайшоў з усімі намі і Крыж Ефрасінні Полацкай, створаны беларускім майстрам Лазарам Богшам. І меў ён агульнахрысціянскае значэнне. Лічыцца, што за сорак гадоў, якія мінулі з часу вандроўкі наўгародскага Наслана да цараградскіх ювеліраў руская эмаліроўчаная справа зрабіла пад'ём на сваю вяршыню. Такой вяршыняй і стала творчасць Лазара Богшы.

Другі раз у Полацк паклікала вялікая падзея, яе нельга было прамінуць: цэлыя пяць гадоў па разшні высокіх духоўных асоб навава стваралася падабенства Крыжа Прападобнай Ефрасінні — правялі і ўрачыстае ўстанавленне яго. Многае перажыта ў тую паездку. Вельмі многае. У нас жа не прынята пісаць пра асабісты перажыванні!

Было шмат народу — адусюль, з усёй зямлі беларускай. Многія да гэтага часу лічаць, што тут і ёсць Крыж Прападобнай!.. Яшчэ б: майстэрства брэсцкага майстра Мікалая Кузьміча ўзносілі як ..... Крыж! Спаса-Ефрасіннеўская царква, дзе спачываюць мошчы Прападобнай, была зачынена на

замок. Многія манахі, пажыўшы ў манастыры, плакалі.

«Да не ізнесецца из монастыря никогда же, яко ни продати, ни отдати. Аще ее кто преслушает, изнесет его из монастыря, да не будет ему помощих честный крест ни в сей век, ни в будущий, да будет проклят Животворящицею Троицею и святыми отцами... Семию соборами святых отец и да будет ему участь с Иудою, продавшим Христа. Кто же дерзнет сотворити — властелин, или князь, или епископ, или игуменья, или иной какой-либо человек, да будет ему проклятие. Ефросинья же, раба Христова, стяжавши Крест сей, примет вечную жизнь со всеми святыми». Гэта закліцце ёсць на Крыжы Прападобнай Ефрасінні Полацкай!..

Прайшло ўжо некалькі гадоў, але я разумею: не можа быць двух Крыжоў. У Ефрасінні ён толькі адзін! У нас жа тут быліаніна. Існуе, напрыклад, марка з адлюстраваннем ператварэння сапраўднага — Цудадзейнага Крыжа Прападобнай Ефрасінні Полацкай, ёсць і паштоўкі (іх прадаюць даўно, з таго самага першага дня ўзвядзення), на якіх бачым падабенства на Крыж... Як адрозніць недасведчанага душы?!

Не, нікога не асуджаю. Але зноў і зноў разважаю: многія проста ўсё блытаюць... Цікава, які крыж адлюстраваны на ордэне Крыжа Ефрасінні? Нечакана?.. А сапраўды, які?

Уявім сабе чалавека, які прапаў без вестак. Ці ж яго лічаць загінуўшым? Не, наадварот, колькі



б ні прайшло гадоў, ёсць надзея, што вось-вось вернецца. А пра Крыж святой Прападобнай ці ж засумняваешся? Расце вера. Ён знойдзецца, як толькі мы ўсе саборна будзем дастойныя гэтага...

Мне гавораць: не перажывай, можа закліцце напісана і не Ефрасіння. Столькі стагоддзю прайшло...

Але... Усе беларусы памятаюць, якая горкая доля спасцігла Анатоля Сілівончыка, які фінансаваў выраб падабенства Крыжа Прападобнай Ефрасінні: «захаліў» жартам вёску, смяротна напухаў людзей — на ўсё воля Божа...

Хачу толькі дадаць, што веру: Крыж Прападобнай Ефрасінні Полацкай знойдзецца.

Вольга АЛЯКСАНДРАВА

НА ЗДЫМКУ: раку Прападобнай нясуць хрэсным ходам у Крыжаў-віжанскі сабор, што ў Полацку  
Фота аўтара.

## Зваротная сувязь

## ІЗРАІЛЬ

У Ізраілі з цікавасцю чытаюць дадатак да газеты "Голас Радзімы" — "Дыялог". Вялікая інфармацыйная насычанасць, разнастайная тэматыка артыкулаў, якія тычацца нашай краіны, — гэта і многае іншае прыцягвае ўвагу ветэранаў і інвалідаў вайны.

Дзякуй за водгук аб прыёме былых франтавікоў у Пасольстве Рэспублікі Беларусь (№ 3, сакавік, 2002 года, стар. 3). Спадзяёмся працягваць пра дзейнасць беларускіх ветэранскіх арганізацый.

У апошнім нумары нашага часопіса, які высылаем вам, ёсць "беларуская старонка".

Накіроўваю для магчымага садзейнічання аўтарам копію пісьма з г. Сянно Віцебскай вобласці. Са свайго боку, нададзім гэтаму матэрыялу грамадскае гучанне. Мы ў Ізраілі шчыра вітаем высакародную і гуманную дзейнасць сапраўдных патрыётаў-антыфашыстаў, зьмуждзенага беларускага народа, якія клопацца пра ўвекавечанне памяці бязвінных ахвяр, што загінулі ад рук нацыстаў.

З глыбокай павагай  
Моша ШПІЦБУРГ,  
прэс-сакратар Саюза інвалідаў вайны.

## МЕСЦА ТРАГЕДЫІ — СЯННО

Публікацыі грамадскіх арганізацый былых франтавікоў выклікаюць водгукі ў Ізраілі і за мяжой. Пошта разнастайная па месце, багатая інфармацыйным матэрыялам. На жаль, з-за недахопу друкаваных плошчаў многае застаецца ў партфелі.

Прышло пісьмо з Беларусі. У невялікім гарадку Сянно Віцебскай вобласці пры райвыканкаме дзейнічае камісія па ўшанаванні абаронцаў Айчыны і ахвяр вайны. Яе старшыня Сяргей Шайко адначасова займае пасаду намесніка старшыні райвыканкама. Па яго ініцыятыве ажыццяўляецца праграма высакароднай дзейнасці па ўвекавечанні памяці аб трагедыі, якая напаткала жыхароў гэтага раёна.

Калі Сянно набыў статус горада, ён лічыўся практычна яўрэйскім мястэчкам. У першыя дні другой сусветнай вайны ў наваколлі горада адбыўся бой з удзелам больш за 1 000 танкаў з абодвух бакоў. Уступішы ў Сянно, акупанты сагналі ў гэта больш за тысячу чалавек і 30.12.1941 года расстралялі іх на ўскраіну горада. Сведкі гэтага зверскага забойства расказвалі, што нават пасля ўтрамбоўкі трактарам вялікага рова, куды былі скінуты ахвяры, яшчэ доўга шавялілася зямля.

За апошнія 10 гадоў на тэрыторыі раёна перапахаваны астанкі 480 салдат і партызан. У 2001 годзе ўстаноўлены два новыя помнікі. Дзесяць абеліскаў патрабуюць рамонт. Як паведамляецца ў пісьме, на месцы расстрэлу савецкіх грамадзян яўрэйскай на-

цыянальнасці ў 50-я гады былі ўстаноўлены помнікі з цэглы і бетону. Цяпер яны развальваюцца і патрабуюць замены. У мясцовых улад на гэтыя мэты сродкаў няма. Нельга дапусціць, каб помнікі былі зруйнаваны часам і бяспамяцтвам.

Па заданні раённай камісіі адноўлены сотні імён загінуўшых і пахаваных у брацкіх яўрэйскіх магілах. У Саюз інвалідаў вайны паступілі іх спісы. Магчыма, выхадцы з тых месцаў, якія засталіся жывымі і знаходзяцца зараз за межамі, знойдуць у гэтых мартыралогах родныя і блізкія імёны.

Пісьмо, спісы, пратаколы паказанняў сведкаў, састаўленыя камісіяй, якая вызначала злачынствы нацыстаў, перададзены кіраўніцтву беларускага зямляцтва. Энтузіясты зямляцтва за паўстагоддзя сваёй дзейнасці ў Ізраілі зрабілі нямала для ўвекавечання памяці воінаў і ахвяр катастрофы. 2 красавіка ў лесе Бен-Шамена адбылася чарговая штогадовая сустрэча беларускіх землякоў, якая ў чэрвені будзе прадоўжана ўжо на беларускай зямлі. Можна толькі захапляцца і цаніць высакароднасць і бескарыслінасць тых людзей, чые намаганні дапамагаюць зберагчы памяць пра гераізм і трагедыю.

Моша ШПІЦБУРГ.

## УКРАЇНА, КРЫМ

## УРОК БРАТЭРСТВА

Маё першае пытанне да вучняў 7 класа СШ № 15 г. Севастопаля было: "Что вы знаете, ребята, о Республике Беларусь?" — "Президент Беларуси — Александр Лукашенко", — пачулася ў адказ дзіцячае рознагалоссе. Прызнаюся, здзівілася, што атрымала такі адказ ад дзяцей. У далейшай размове яны назвалі сталіцу Беларусі — Мінск, а таксама тавары народнага спажывання, якія ў насельніцтва нашага горада маюць вялікі попит: халадзільнікі, тэлевізары, шпалеры, трыкатажныя вырабы, дзіцячыя цацкі і іншыя. На жаль, гэтым і абмежаваліся веды школьнікаў аб нашай Радзіме. Высветлілася, што ніхто з іх у Беларусі ніколі не быў.

Так пачалася сустрэча членаў грамадскага таварыства "Беларусь" у памяшканні філіяла № 7 дзіцячай бібліятэкі імя А.Гайдара. Ужо другі раз запрасілі нас сюды супрацоўнікі гэтага выдатнага калектыву пад кіраўніцтвам спадарыні Наталлі Мацэранскай, каб паведаміць вучням больш падрабязна аб нашай Радзіме. З вялікім захапленнем слухалі хлопчыкі і дзяўчынкі пра вялікую незалежную дзяржаву, яе таленавітыя, працавітыя, гасцінныя народ, навукова-тэхнічныя, гандлёвыя і культурныя сувязі з Украінай; пра тыя гістарычныя карані, што назаўсёды аб'ядналі рускіх, беларусаў, украінцаў.

Вучні даведзіліся пра класікаў беларускай літаратуры — Янку Купалу і Якуба Коласа, 120-годдзе з дня нараджэння якіх адзначаецца сёлета ў свеце; аб Годзе Т.Шайчынкі ў Беларусі і адкрыцці помніка яму ў Мінску; упершыню пачулі пра многіх знакамітых беларусаў.

А вось і практычнае заданне. Гучаць вершы на беларускай мове, і дзеці, якія ўпершыню яе чуюць, хутка і падрабяз-

на тлумачаць змест байкі У.Дубоўкі "Чаму сава п'яе ўначы, а ўдзень маўчыць", верша П.Панчанкі "Сэрца і крыж".

З вялікай цікавасцю разглядалі яны беларускія кнігі, вырабы майстроў народных промыслаў. Пазнаёміліся з таленавітай, прыгожай жанчынай, членам праўлення нашага таварыства Алёнай Якавенка і яе вырабамі — ручнай вышыўкай.

Для нас жа вынікам гэтых разоў стала разуменне, што такія сустрэчы павінны адбывацца як мага часцей, бо зацікаўленасць у іх двухбаковая, яна прадыктавана нашым часам і ўмовамі жыцця, адказнасцю перад будучымі пакаленнямі, якія павінны жыць паміж сабой у дружбе і братэрстве.

Праўленне арганізацыі плануе прадоўжыць такія тэматычныя сустрэчы ў навукальных установах нашага горада.

Ала ГАРЭЛІКАВА,

старшыня праўлення Севастопальскага гарадскога аддзялення Усеўкраінскага аб'яднання "Беларусь".

## «кантакты і дыялогі» — у наступных нумарах

## БЕЛАРУСЫ І ЎРАДЖЭНЦЫ БЕЛАРУСІ Ў СВЕЦЕ

## КАЛЯДА-СМІРНОЎ ІРЭНА

Каляда-Смірної Ірэна нарадзілася ў вёсцы Падкасоўе Навагрудскага пав. і ваяв. (цяпер Навагрудскі р-н Гродзенскай вобл.), грамадскі дзеяч беларускай дыяспары ў ЗША, дабрадзейка.



І. Каляда-Смірної паходзіць са знакамітага роду, генеалогія якога налічвае больш за тысячу гадоў. Першыя звесткі пра род Калядаў адносяцца да часоў Яраслава Мудрага. Беларускія войскі пад харугвамі з гербам Каляды прымалі ўдзел у Грунвальдскай бітве.

Бацька Ірэны памёр ад сухотаў у 1937 г., маці засталася ўдавой у 29 гадоў. Гадаваць дзіцей дапамагала бабуля, якая і навучыла Ірэну беларускай мове. Маці трымала малачарню, дзе выраблялі сыры. Калі ў 1939 г. прыйшла савецкая ўлада, маёмасць канфіскавалі. Ад Сібіры ўратавалі суседзі. У 1944 г. Ірэна разам з маці трапіла ў Нямеччыну.

У Германіі, у працоўных лагерах, маці Ірэны працавала разам з іншымі жанчынамі, укупваючы тэлеграфныя слупы. Пасля вайны сям'я Ірэны апынулася на тэрыторыі, занятай амерыканцамі. Добра разумеючы, што вяртанне на Радзіму пагражае высылкай альбо смерцю, сям'я выехала ў Кліўленд (ЗША). На эміграцыі Клаўдзія Каляда, маці Ірэны, стала адной з актывістак грамадскага жыцця беларускай дыяспары. Яна згуртавала вакол сябе людзей, была адной са стваральніц Беларускага жаночага згуртавання (1952), рыхтавала выступаўкі, вечарыны, канцэрты, арганізавала беларускія школы.

У ЗША сп. Ірэна працавала эканамістам, хаця марыла пра іншую кар'еру — артыстычную. Ад прыроды мела талент і жаданне спяваць. Скончыла беларускую гімназію імя Янкі Купалы ў Германіі, дзе пазнаёмілася з М. Куліковічам і М. Равенскім. Брала ў іх урокі вакалу, спявала ў царкоўным хоры, выконвала партыі ў беларускіх спектаклях, што ставіліся сіламі эмігрантаў. Некалькі час яна ўзначальвала беларускі хор у Кліўлендзе. Стаць прафесійнай спявачкай Ірэна не змагла толькі таму, што атрымаць адпаведную адукацыю ў Амерыцы вельмі цяжка.

У Беларусь І. Каляда прыехала ў 1992 г. Эканамічнае становішча краіны выклікала ў яе шок. Але яшчэ большым шокам сталі наступствы чарнобыльскай трагедыі для бела-

рускіх дзяцей. Менавіта для дапамогі хворым дзецям яна стварыла дабрачынны фонд "Этнічны голас Амерыкі" пасля вяртання ў ЗША. На яго грошы штогод больш за 500 беларускіх дзяцей адпачывае ў Славеніі, Турцыі, Балгарыі. Сёлета Мазырскі раён атрымаў ад фонду 18 тон гуманітарнай дапамогі (вопратку, коўдры). Цяпер рыхтуецца яшчэ адзін гуманітарны груз. За час дзейнасці фонд аздаравіў больш за пяць тысяч беларускіх дзяцей ў асноўным з глыбіні, дзіцячых дамоў, малазабяспечаных і няпоўных сем'яў. Штогод Ірэна атрымлівае сотні лістоў ад удзячных дзяцей і іх бацькоў.

Вельмі шмат увагі надае І. Каляда і патрыятычнаму выхаванню беларускай моладзі. З дапамогай гэтай жанчыны змаглі паехаць на аздараўленчы адпачынак у Балгарыю пераможцы дзіцячых творчых конкурсаў, якія праводзіла МГА "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" ў 2000 і 2001 гадах. Больш таго, працы пераможцаў былі выдадзены асобнай кнігай таксама дзякуючы сп. Ірэне. Не пакідае яна без увагі і беларускую культуру. У 2001 годзе, дзякуючы яе падтрымцы, была выдадзена на беларускай і англійскай мовах кніга "Гісторычны шлях беларускай нацыі і дзяржавы", падрыхтаваная Беларускім нацыянальным грамадскім аргкамітэтам "Беларусь-2000", "Аповесці і апавяданні" Ф.Дастаеўскага ў перакладзе на беларускую мову Андрэя Каляды. Наша суайчынніца спрыяе выпуску адукацыйнага альбома "Verbium", дзякуючы якому будуць адноўлены сярэднявечныя традыцыі чытання тэкстаў. Урыўкі са "Слова пра паход Ігаравы", статута ВКЛ, "Песні пра зубра", "Пана Тадэвуша" будуць чытацца на мовах арыгіналаў у суправаджэнні сярэднявечнай беларускай музыкі.

Алена МАКОЎСКАЯ.

## ЛОБАЧ МІКАЛАЙ

Лобач Мікалай Рыгоравіч (7.08.1938, в. Маціёва Талачынскага р-на Віцебскай вобл.), дзеяч беларускай дыяспары ў Расіі, член-карэспандэнт Міжнароднай акадэміі інфармацыйных тэхналогій, кандыдат эканамічных навук.



М. Лобач каля свайго дома ля Масквы, у якім часта збіраюцца беларусы.

Нарадзіўся М. Лобач у сялянскай сям'і, якая ў гады Вялікай Айчыннай вайны дапамагала партызанам. Рана застаўся сиратай (у 1943 г. яго бацька быў закатаваны фашыстамі за сувязь з партызанамі). У 1955 г. скончыў Талачынскую сярэднюю школу. Затым працаваў на Маскоўскай чыгуны, праходзіў службу ў Савецкай Арміі. Пасля службы паступіў вучыцца ў Маскоўскі аўтадарожны інстытут, які скончыў у 1966 г. Працаваў у навукова-даследчым інстытуце, таксаматарных парках (інжынерам, гадоўным інжынерам), потым — у канструктарскім бюро крыніц высакінтэнсіўнага святла. З 1973 г. працаваў у "Літаратурнай газеце", з 1983 да 1986 г. — у гандлёвым прадстаўніцтве СССР у Сірыі, потым — у Дзяржкамінтурсыце Расіі. З 1991 г. — генеральны дырэктар Акцыянернага таварыства "Раска" ў Маскве.

М. Лобач мае навуковыя працы па праблемах эканамічнай інтэграцыі Беларусі і Расіі. Значны яго ўклад у аднаўленне інфраструктуры старажытных беларускіх гарадоў (будуўніцтва дарог, школ, забяспечэнне транспартам і інш.), будуўніцтва (аднаўленне) праваслаўных храмаў. Адзін з ініцыятараў і арганізатараў святкавання 1000-годдзя Друцка, 900-годдзя Барысава. Член праўлення Грамадскай арганізацыі "Федэральная нацыянальная культурная аўтаномія "Беларусь Расіі" і яе маскоўскай рэгіянальнай арганізацыі.

Рыгор ЛЯНЬКЕВІЧ.

## СЯНКЕВІЧ ВІКТАР

Сянкевіч Віктар (19.01.1926, в. Гярсцуны Дзісенскага пав., Віленскага ваяв. (цяпер Глыбоцкі раён Віцебскай вобл.), беларускі гісторык, журналіст, дзеяч беларускай дыяспары ў Іспаніі, Канадзе і ЗША.

В. Сянкевіч нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Вучыўся ў роднай вёсцы, а потым у Глыбокім. У час другой сусветнай вайны трапіў у Германію, а потым у Францыю, дзе ўдзельнічаў у руху Супраціўлення. Затым як ураджэнец II Рэчы Паспалітай быў перавезены амерыканцамі ў Італію, уключаны ў Польскі корпус генерала Андэрса. Удзельнічаў у вызваленні Балона. У баях вызначаўся выключнай смеласцю, пра што гаворыцца ў рамана-трылогіі Кастуся Акулы. Пасля вайны вучыўся ў польскай гімназіі ў Італіі. Там жа ўдзельнічаў у арганізацыі Першага з'езда беларусаў-вайскоўцаў з корпусу Андэрса. Быў таксама адным з заснавальнікаў Згуртавання беларусаў у Вялікабрытаніі.

У 1958 г. В. Сянкевіч скончыў філасофскі факультэт Мадрыдскага ўніверсітэта. Абараніў доктарскую дысертацыю пра пачаткі Вялікага княства Літоўскага. У 1958—1961 г. працаваў у беларускай секцыі Іспанскага радыё. Затым супрацоўнічаў з радыё "Свабода", вёў там "Беларускі гістарычны календар". Шматлікія матэрыялы на гістарычныя тэмы друкаваў у эмігранцкіх часопісах "На шляху" (быў яго стваральнікам), газетах "Бацькаўшчына", "Беларусь" і інш. Разам з К. Акулам быў аўтарам большасці артыкулаў у ваенна-гістарычным часопісе "Зважай", які выдаваўся ў канадскім горадзе Таронта. Цяпер В. Сянкевіч на пенсіі. Жыве ў г. Сан-Францыска (ЗША).

Канстанцін МІСУНА

(Глыбокае Віцебскай вобл.).

## кнігарня

У ВЯНОК  
ПАШАНЫ

Дзесяты выпуск зборніка гістарычнай літаратуры «Бацькаўшчына», які з 1990 года выходзіць у выдавецтве «Юнацтва», прысвечаны 120-м угодкам Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Пасля прадмовы да кнігі пад загалоўкам «Спавядальнікі спадзяванняў» адразу ідуць творы саміх народных песняроў. Раздзел «Гені нацыі» запоўнены эмацыянальным і навуковым досведам Р. Барадулліна, В. Быкава, Н. Гілевіча, В. Рагойшы.

Самы вялікі тэматычны блок зборніка склалі паэтычныя і празіны радкі «ў вянок пашаны» Коласу і Купалу. Аб'ём кнігі не дазваляе выкарыстаць сотні твораў, прысвечаных пракокам і апосталам нашай нацыі, выказнікам дум і мар народных. Вялікую Каласаніану і Купаланіану прадстаўляюць Э. Агняцэв, В. Адамчык, М. Ароўка, М. Аўрамчык, Р. Баравікова, Р. Барадуллін, Д. Бічэль-Загнетава, Янка Брыль, Г. Бураўкін, К. Буйло, Н. Гальпяровіч, В. Гардзей, Цішка Гартны, Алясь Гарун, Л. Геніюш, Н. Гілевіч, П. Глебка, М. Грамыка, С. Грахоўскі, А. Гурло, Г. Далідовіч, У. Дубоўка, М. Дукса, Язэп Дыла, М. Ермаловіч, К. Жук, В. Жуковіч, С. Законнікаў, Алясь Званок, В. Іпатава, А. Камароўскі, К. Камейша, А. Канапелька, У. Караткевіч, А. Лойка, Максім Лужанін, П. Макаль, М. Маляўка, В. Марак, А. Марціновіч, У. Някляеў, С. Панізнік, П. Панчанка, Л. Паўлікава, П. Прыходзька, Язэп Пушча, А. Разанаў, Ю. Свірка, Р. Семашкевіч, А. Сербантовіч, Янка Сіпакоў, У. Скарынін, М. Скобла, Максім Танк, Н. Тарас, Я. Хвалець, М. Хведаровіч, К. Цвірка, В. Шніп, Я. Янішчыц, Ф. Янкоўскі.

Матэрыялы аб прысутнасці Янкі Купалы і Якуба Коласа ў суседніх літаратурах змешчаны ў раздзеле «Папыло паводкаю, загуло, як вецер, слова беларускае па вялікім свеце». Аб гэтым сведчаць М. Абаля, Х. Берулава, Р. Братунь, Г. Бураўкін, А. Бусуёк, А. Бялевіч, С. Валодзька, А. Векіп, Ю. Ванас, А. Вяяс, А. Гардзіцкі, А. Карлюкевіч, А. Каўка, Т. Каламіец, Лахуці, Р. Лубкіўскі, Л. Луцэвіч, В. Казлоўская, Э. Межэлайціс, У. Мэй, А. Пагасян, А. Пысін, А. Пракоф'еў, В. Рагойша, М. Рыльскі, У. Сакалоўскі, А. Стаянаў, Ле Чонг Шам, С. Яновіч. Натуральна, што вершы аўтараў многіх нацыянальных паэтаў даюцца ў перакладзе.

Юбілейная кніга аздоблена ілюстрацыямі мастакоў В. Шаранговіча, М. Купавы, Я. Раманоўскага, А. Кашкурэвіча, У. Стальмашонка, Я. Ціхановіча, Я. Струпуліса, а таксама фотаздымкамі, архіўнымі рэпрадукцыямі.

Спавядальнікі спадзяванняў — Янка Купала і Якуб Колас — чакаюць свайго чытача.

Сяргей ПАНІЗНІК.

## дэбют

ДЗЯЎЧЫНКА,  
ЯКАЯ РАЗНОСІЦЬ СНЫ...

Гэта геральд адной чароўнай казкі. Так можна сказаць і пра аўтарку — Ірыну Шпакоўскую.

Іра — казачніца з вёскі Варатын Калінкавіцкага раёна Гомельскай вобласці. Заўважу, што жанр казкі даволі рэдкі для сучаснай беларускай літаратуры. Ёсць выдатны выраз: «Трагікам здольны быць кожны, паспрабуй быць комікам». Але Іра не комік, хоць і піша казкі. У іх, як і ва ўсіх казках, два твары. Першы — прасты, не абцяжараны цяжкімі думкамі ды развагамі. Другі — задумлены, філасофскі, не па гадах цялесны. Іра здзіўляе глыбінёй думкі, свежым поглядам на замішлыя будзённыя рэчы, вымушае задумацца.

Іра — удзельніца фестывалю «Дзень Зямлі», пра які мы ўжо пісалі, лаўрэат першай ступені літаратурнага конкурсу. Там мы з ёю і абмяняліся адрасамі, нейзабаве пачалі пералісвацца. У адным лісце Іра расказала, што казка пра Дзяўчынку ў драўляных пантопліках была напісана паўгода таму на адным з нецікавых урокаў. Гэта любімая казка самой Іры.

Што хочацца пажадаць чароўнай казачніцы Іры Шпакоўскай? Каб яна часцей падарожнічала ў казачны свет...

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

ДЗЯЎЧЫНКА ў  
ДРАЎЛЯНЫХ  
ПАНТОПЛІКАХ

Тукі-тукі, тукі-тукі... Ходзіць па свеце дзяўчынка ў драўляных пантопліках. Тукі-тукі, тукі-тукі... Стукаюць па дарозе драўляныя абцаскі, нібы мармычуць самі сабе словы на драўлянай мове. Колькі ведаюць яны ўсяго — дзяўчынка і пантоплік! Яны блукалі па самых глухіх кутках, заходзілі да самых старадаўніх бабулек. Шамкаючы бяззубым ротам, тыя і не здагадваліся, што дзяўчынка з блакітнымі вочкамі і бялюткімі валасамі на самай справе нашмат старэйшая за іх саміх. А што ўжо казаць пра трывалыя пантоплікі, якія заўсёды былі на ёй!

Нягледзячы на бесклапотны выгляд, дзяўчынка дужа занятая. Яна разносіць людзям сны. І не проста звычайныя, якія мы бачым штодзень, а сны-падарункі. Не кожны чалавек атрымае такі. Можна пражыць усё жыццё, так і не дачакаўшыся свайго сна, цёплага, пяшчотнага, добрага...

Тукі-тукі, тукі-тукі... Ідзе па свеце дзяўчынка ў драўляных пантопліках. А можа і ты дачакаешся яе падарунка?! Вер...

## РАЗМОВА

Гэта адбылося ў самым цёмным куточку тэатра, дзе звычайна ляжаў гарой услякі непатрэбны хлам. Па волі лёсу тут апынуліся і дзве маскі — што ўсміхалася і што плакала, некалі гонар тэатра, а цяпер проста нікому непатрэбныя рэчы. Сам тэатр ужо даўно аздабляюць новыя маскі, прыгожыя і яркія. А ў гэтых ад былой велічы засталіся толькі рэшткі аблупленай пазалоты. Урэшце, маскі мелі свае асаблівасці: як ўзнагароду за доўгую службу дух тэатра

зрабіў ім цудоўны падарунак. Ад дванаццаці да гадзіны ночы яны маглі гаварыць. Але іх служба скончылася, і, здаецца, гэтая ноч павінна стаць апошняй ноччу размовы. Тым больш цікавей будзе іх паслухаць.

Длін-длон, длін-длон... Стары гадзіннік з боем, што валяўся побач і ў якім яшчэ не скончыўся завод, абвясціў поўнач. У гэты ж момант твары масак заварушыліся. Толькі іх выразы былі розныя: у адной нязменна сумны, у другой — радасны.

— Вох-вох, вох-вох... — прахлахла Сумная маска. — Ну пражыла я жыццё, а які толк? Валяюся тут сярод пылу і хламу.

— Кінь ты, — усміхнулася Радасная маска. — Мы пражылі доўгае і добрае жыццё, пабачылі ўвесь свет, ведалі шчаслівыя твары дзетак, усмешкі іх мам...

— Дык вось і не! Чаго было больш, дык гэта смутку. Колькі людзей рыдала над лёсамі Рэмэ і Джульеты! Страшна здацца!

— Але з камедыяй смялася нашмат больш народу!

— Няхай сабе, можа і так. Але было гэта даўно! Усе забыліся пра нас. Усё, што нам засталася за верную працу, — гэта сляды былой прыгажосці. А хутка нас з табой проста выкінуць з роднага тэатра куды-небудзь на сметнік. Глянь на гадзіннік, праз паўгадзіны мы не зможам нават гаварыць.

— Ну і хай. Час і нам памаўчаць. Любоў істоце ёсць пра што падумаць. Падумаем і мы.

— Але пра што б мы ні думалі, якія б адкрыцці ні рабілі, мы не зможам нічога расказаць адно аднаму.

— Затое ў нас будзе час падумаць пра сябе, пра ўласныя перамогі.

— Ты забылася сказаць «І па-

ражэнні»...

— Таму што думаць пра іх цяжэй.

— Але і пра іх трэба думаць.

— Пра што вы спрачаецеся?..

— Прахрыпеў стары, цалкам разбіты заводны клоун. — Калісь я быў новай заводной цацкай. Мая гаспадыня не выпускала мяне з рук, мыла, гуляла са мной, а калі вырасла, аддала ў тэатр. Яна хачела, каб я прынёс радасць яшчэ каму-небудзь. А я так прывычаўся да яе! Прайшлі гады, і аднойчы я ўбачыў яе і яе дачку, што трымала ў руках мілага расфарбаванага заводнага клоуна. Ад той пары мой механізм стаў барахліць, і ў хуткім часе я апынуўся тут. Было так самотна! І тады я стаў вучыцца гаварыць. Гэта было няцяжка, тут добра чуваць галасы людзей. Вось толькі пагутарыць не было з кім. Потым тут пачалі з'яўляцца старыя рэчы і розны хлам. Кожны меў сваю гісторыю, і ўсе яны расказвалі іх мне. Аказваецца, яны яшчэ раней пачалі размаўляць, таму што раней спазналі самоту. І тады я супакоўся. Бо гэта азначае, што я пражыў не самае дрэннае жыццё. Мяне любілі... Тут побач ляжыць знаёмы дыванок, аб яго ўсе выціралі ногі, і ніхто не здагадаўся хоць разоў яго паглядзіць. Уяўляеце, як самотна было яму? Так што заставайцеся тут, у нашай кампаніі. Яна ў нас добрая: ззеленыя медны самавар, трохі патрапаная прыгодніцкая кніжка, чырвоны пантоплік і абажур з махрамі.

Маскі замаўчалі. Што зробіш, хвіліну таму прабіла гадзіну. Але ж іх маўчанне — мабыць, знак згоды. Ці не так?

Р.С. Паглядзьце, калі ласка, хоць разоў дыванок для выцірання ног. Хіба вам цяжка?

Пераклаў з рускай мовы Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

## слухай сваё

## НА НЕБА БЕЗ БІЛЕТА

Памітаеце пераможцу ў намінацыі «Песня года» на апошняй рок-каранацыі? Так, міні-шэдэўрык «Мая краіна Беларусь» стварыў гурт, названы летась «адкрыццём года» — «Без білета».



Гурт «Без білета».

«На неба», «BMA Group», 2001, Мінск.

Здавалася б, намяцілася стабільная дынаміка развіцця: добрая ўвага прэсы (і «Чырвоная змена», і «Студэнцкая думка», і «Народная газета», і «Музыкалка», і «Зорька»...), удзел у прэстыжных CD-зборніках («Вольныя танцы: альтэрнатыва ВУ», «Сэрца Эўропы in rock», «Мое каханне»), але акурат сёлета, крыху памяншыўся склад гурта, музыкі вырашылі змяніць і назву. На прэзентацыі таго самага зборніка «Сэрца Эўропы in rock» у красавіку бягучага года яны ўжо выступалі пад дзіўнай назвай «Mo.Re». Але...

Але першы альбом «На неба», куды ўвайшлі знакамтыя ўжо хіты «Мая краіна Беларусь», «Пазітыўныя вібрацыі», «Еі», выйшаў (спачатку на касетах, а потым і на CD) яшчэ пад назвай «Без білета».

Даследчыкі характарызуюць стылістыку іхняй «рок-музыкі светлых пачуццяў» як беларускі power-pops. Музычны крытык Анатоль Мяльгуў вельмі слушна дадаў: «Альбом «На неба» стаў своеасаблівым адлюстраваннем сучаснага беларускага культурнага кантэксту. А ён, у сваю чаргу, вызначаецца адметнай стылістыкай песень гурта, дзе самым непасрэдным чынам спляліся элементы фолк-рока, лацінаамерыканскіх рытмаў, брыт-попса, гранджа і джаза».

Што ж вызначае змест такога

незвычайнага кактэйля? Як удаецца музыкам захаваць у ім прысутнасць таго самага беларускага кантэксту? Бадай, прычынай — у першую чаргу, высокая паэзія, якая паслужыла матэрыялам многіх кампазіцый. Напрыклад, кампазіцыя гітарыста Сяргея Бакаўца «Свяча» створана паводле неўміручай спадчыны славутага Максіма Багдановіча, а тонкія меладычныя матывы песні «Жалейка» флейтыстыцы Насці Кісялёвай падказалі вершы нашаніўца А. Баццокова.

Ёсць у альбоме і каларытныя сучасныя апрацоўкі фальклорных тэм: «Пад яліною» (Н. Кісялёва, Віталь Артыст), «Валадар» (Ксенія Мінчанка). Але музыкам гурта «Без білета» падуладныя і сучасныя тэмы, якія літаратурна апрацоўвае то сам Віталь Артыст (лідэр калектыву), то яго сябар, малады літаратар Сяргук Жораў.

Калі мы ўжо загаварылі пра персаналі, дык назаву адразу астатніх удзельнікаў гэтага праекта ў момант працы над альбамам: гэта бас-гітарыст Алег Русак, бубнар Яўген Вайткевіч, інжынеры гуказапісу Антон Воранаў і Зміцер Каршакевіч. Каларытная мастацкая аздаба вокладкі належыць камп'ютэрнаму дызайнеру Таццяне Гамзе.

CD-версію альбому «На неба» адрознівае ад касеты наяўнасць цікавага бонус-трэка, які пакінуў у сабе сляды міжнародных поспехаў гурта «Без білета». Справа ў тым, што ў час сваіх выступленняў на такіх грандыёзных фестывалях, як «Spirit of Woodstock» у Італіі і «Басовішча» ў Польшчы, беларускія музыкі наладзілі змястоўныя знаёмствы, адно з якіх вылілася ў сумесную працу ў адной са студый Амстэрдама з галандскім гуртом «Red light». Бонус-трэкам CD-версіі якраз і стала адна супольная кампазіцыя («Пазітыўныя вібрацыі»).

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

## родны краявід



Фота Яўгена Вайткевіча.

# УРОКІ ДЗЕДА УСЁВЕДА

Прывітанне! Я вельмі рады зноў сустрэцца з вамі, мае дарагія сябры!

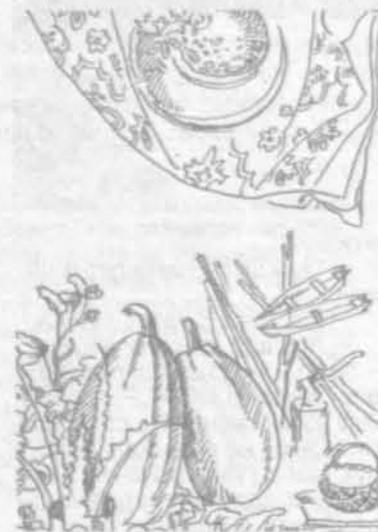
Сёння тэма нашага ўрока

## АГАРОД

Агарод — огород.  
Агародніна — овощи.  
Агароднік — овощевод.  
Бульба — картофель.  
Морква — морковь.  
Бурак — свёкла.  
Рэпа — репа.  
Бручка — брюква.  
Цыбуля — лук.  
Часнок — чеснок.  
Агурок — огурец.  
Галоўка капусты — кочан капусты.

Храпка — кочерыжка.  
Памідор — помидор.  
Фасоля — фасоль.  
Кроп — укроп.  
Сельдэрэй — сельдерей.  
Гарбуз — тыква.  
Семкі, семачкі — семечки (подсолнуха).  
Гарбузікі — семечки (тыквенные).  
Сланечнік — подсолнух.  
Сланечнікавы алей — подсолнечное масло.  
Салата — салат.  
Града, градка — грядка.  
Баразна — борозда.  
Рад, радок — ряд.  
Рыдлёўка — лопата.  
Граблі — грабли.  
Капаць — копать.  
Баранаваць — бороновать.  
Сеяць — сеять.  
Саджаць — сажать.  
Садзіць — садить.  
Расада — рассада.  
Флянс — одно растение рассады, боковой побег.  
Палоць — полоть.  
Пустазелле, зелле — сорняк.

**Падкрэсліце і запамніце словы, з якімі вы сустрэліся ўпершыню. Складзіце з імі словазлучэнні.**



Пагуляйце ва ўжо вядомую вам на ранейшых уроках гульнію "Перакладчык" са сваімі сябрамі, бацькамі, бабулямі або дзядулямі. (Нагадаю: яны гавораць вам рускае слова на тэму "Агарод", а вы ім — беларускі адпаведнік. Потым можна памяняцца ролямі).

**А яшчэ прапаную наступныя гульні:**

Успомніце гародніну, у назвах якой 1 (2, 3) склады. (1 — боб, кроп; 2 — рэпа, рэдзька, бурак, гарбуз, морква і г.д.).

"Збярыце поўны кошык гародніны".

Трэба пакласці ў кошык толькі тую гародніну, назва якой пачынаецца з зычнага гукі. Можна, каб другі гук быў зычны.

Назавіце лішнія слова: Бабуля Наста вырасціла на градках цыбулю, кроп, часнок, гарбузы, рэпу, бочку, моркву, гарох. Алена паклала ў кошык капусту, рэдзьку, гарох, моркву, яблык, агурок.

**А цяпер прачытайце загадкі і на памяці загадайце іх сваім знаёмым:**

- Сядзіць пані ў жупане, хто жупан задзірае, той слёзы пралівае. (вугліч) (Морква)
- Хоць і краска, ды не дзеўка, Хоць з хвостом, ды не мыш. (жар) (Морква)
- Сама пані ў калідоры, а яе косы на дварэ. (Морква)
- Стаіць дуб повен круп, а на версе струп. (Мак)
- Адна матка дванаццаць сыноў мае і на ўсіх націскае. (уряд) (Агурок)
- Сядзіць Хадося, растрапаўшы валоссе, Хто ідзе, той скубе. (Цыбуля)
- Лата на лаце, і шва не знаці. (Капуста)
- На градцы — доўгі і зялёны, У бочцы — жоўты і салёны. (Агурок)

**А вось паслухайце, якія вершыкі я для вас прыпас.**

## АГАРОД

Выцірала бабка пот,  
Даглядала агарод;  
І фасолю — спавітушку,  
І пятрушку, і чарнушку,  
Рэпку, рэдзьку, буракі,  
Мак, салату, агуркі,  
І капусту, ды і кроп,  
Часначкі, цыбулю, боб,  
Гарбузы і памідоры.  
У старой работы горы.

Працаваць адной дакучна,  
Кліча бабка ўнучку, унука —  
І палоць, і паліваць,  
Прарываць і аграбаць.  
Укалола ўнучка ручку  
І аб рэпку, і аб бручку,  
Укалола язычок  
Аб зялёны часначок.  
Унучка слёзы пралівае  
Ды на вулку паглядае.  
Пастаяў, як цецярук,

Улюбёны ў бабку ўнук.  
Сеў на градку наш бядак  
І латошыць боб і мак.  
Выцірае бабка пот,  
Даглядае агарод.

С.ШУШКЕВІЧ.

## Я ПРЫЙШОЎ НА АГАРОД

Я прыйшоў на агарод,  
Укалоў мяне асот.  
Крапіва-пякучка  
Абпякла балюча.  
А за што? Не разумею.  
Градку я вясной засеяў.  
А прыйшоў па ураджай я,  
Дык мяне не паважаюць.

П.ПРАНУЗА.

**А цяпер з біяграфіі слоў:**

## КАПУСТА

Качаны капусты падобныя на галаву. Назва "капуста" і паходзіць ад лацінскага слова "капут", што азначае галава. Капуста была вядомая яшчэ жыхарам Старажытнага Егіпта. Адваротную капусту егіпцяне падавалі ў канцы абеду як салодкую страву. Рымляне ўжывалі вялікую колькасць капусты не толькі як ежу, але і як лякарства амаль ад усіх хвароб.

Нашы славянскія продкі вырошчвалі капусту яшчэ ў XI стагоддзі. Іншаземцы, што наведвалі наш край, здзіўляліся, як шмат тут капусты. Яна здаўна зрабілася асновай нацыянальных страў.

**А пра якую агародніну яшчэ вы маглі б сказаць, што яна складае аснову беларускіх нацыянальных страў?**

## БУЛЬБА

Існуе дзве найбольш абгрунтаваныя гіпотэзы пра паходжанне слова "бульба". Паводле першай, яно прыйшло да нас праз пасрэдніцтва заходнеславянскіх моў з латыні, дзе "бульбус" значыць "клубень, цыбуліна".

Прыхільнікі другой гіпотэзы бачаць першакрыніцу ўсходнеславянскага "бульба" ў нямецкім "боле" — клубень, цыбуліна (праз заходнееўрапейскія мовы).

**Ну вось і ўсё. Да пабачэння!**

Падрыхтавала Святлана КАРПУЧОК.



## УКРАЇНЦЫ ўМЕЮЦЬ ПАВАЖАЦЬ СВАЮ ДРУГУЮ РАДЗІМУ — БЕЛАРУСЬ

Українская дыяспара правяла VI рэспубліканскі фестываль мастацтваў.

Наладзіць мерапрыемства было няпроста. Галоўны арганізатар — Цэнтр украінскай культуры "Січ", кіраўнік якога, член прэзідыума Украінскага Сусветнага каардынацыйнага савета, старшыня аргкамітэта фестывалю Валянціна Логвін расказвае:

— Раней мы праводзілі фестываль штогод. Але цяпер фінансавыя магчымасці гэтага не дазваляюць. Сёлетняе свята адбылося, у першую чаргу, дзякуючы грамадскай ініцыятыве. Мы вельмі ўдзячныя Акадэміі фізічнага выхавання, якая прадаставіла фестывалю памяшканне. Тут працуюць людзі, зацікаўленыя ў эстэтычным выхаванні студэнтаў. Такім чынам, нашы з імі мэты супалі.

Часткова мерапрыемства прафінансаваў Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Беларусі. Мы спадзяваліся на дапамогу Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. Але цэнтр не мае грошай.

Тым не менш, на свята з'ехалася амаль 100 удзельнікаў з усіх куткоў Беларусі. Галоўным дзействам стаў канцэрт. Гледачы пачулі цудоўныя ўкраінскія песні. Па словах Валянціны

Спраўдным упрыгажэннем імпрэзы сталі творы мастакоў — выхадцаў з Украіны. Гэта Іконы Тамары Багданавай з Мінска і Надзеі Петрушко з Віцебска, гумарыстычныя пацешныя фігуркі з драўляных карэньчыкаў, прадстаўленыя Валянцінам Вэйнарам.

Асобае месца ў экспазіцыі занялі творы Хведара Свісцільніка. Мастак жыве ў Радашковічах, куды трапіў пасля заканчэння Адэскага мастацкага вучылішча. У мясцовай школе мастацтваў арганізаваў выяўленчую студыю, дзе цяпер і выкладае. Хведар Свісцільнік піша прыгожыя класічныя пейзажы. Назваў карціны не маюць, бо, як спадзяецца аўтар, ім гэта не трэба. Кожная мае выразны сюжэт і свой уласны настрой.

Працуе Х.Свісцільнік мастахінам, які, як ніякія іншыя фарбы, дазваляе перадаць фактуру пейзажа. Мастак гаворыць: "Як нельга двойчы ўвайсці ў адну



ваду, так і не бывае аднолькавых замесаў фарбаў".

Характэрная асаблівасць удзельнікаў украінскага фестывалю — імкненне захаваць свае нацыянальныя традыцыі, родную мову і адначасова праявіць павагу да Беларусі, сваёй другой радзімы. Х.Свісцільнік, які малюе наваколле Радашковічаў з пясчотай і любоўю, — яшчэ адзін добры прыклад таго, як трэба ставіцца да зямлі, на якой жывеш.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ: выстава работ Х.Свісцільніка; карціна "Цёплыя люты".

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

«Голас Радзімы»  
Галоўны рэдактар  
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:  
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;  
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусі;  
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;  
Беларускае таварыства па сувязях з суайчынікамі за рубяжом «Радзіма».

Паціць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 082 экз. Заказ 1506. Падпісана да друку 3. 7. 2002 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).